MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ

Aurelia Diaconescu

CERAMICA ÎN SULURI DE LUT DIN COLECȚIILE ETNOGRAFICE MUREȘENE

TÎRGU-MUREŞ • 2011 •

BIBLIOTHECA MVSEI MARISIENSIS
SERIA ETHNOGRAPHICA 2

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ

Aurelia Diaconescu

Ceramica în suluri de lut din colecțiile etnografice mureșene

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

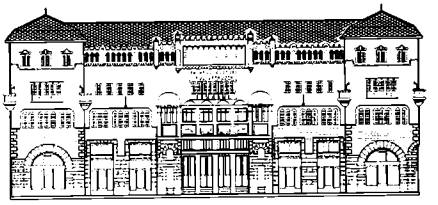

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ
MAROS MEGYEI MÚZEUM

540328 TÂRGU MUREȘ, STR. MĂRĂȘTI, NR. 8/A
TEL/FAX. +4-0265-225634, +4-0365-430021

Director: Soós Zoltán

BIBLIOTHECA MVSEI MARISIENSIS.
SERIA ETHNOGRAPHICA

Editor responsabil: Angela Pop

Tehnoredactare: Livia Marc
Corectură: Laura Pop
Grafică și design: Angela Pop, Ana Alfianu,
Mihaela Sămărghițan
Fotografii: Dorel Marc, Marius Sorin Șandor
Traducere lb. engleză: Coralia Crișan
Traducere lb. maghiară: Szikszai Katalin

© Muzeul Județean Mureș, 2011
© Aurelia Diaconescu, 2011

ISBN 978-606-543-153-9

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
Editură acreditată CNCSIS

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ
BIBLIOTHECA MVSEI MARISIENSIS
SERIA ETHNOGRAPHICA NR. 2

AURELIA DIACONESCU

CERAMICA ÎN SULURI DE LUT DIN COLECȚIILE ETNOGRAFICE MUREȘENE

TÂRGU-MUREȘ
2011

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

CUPRINS

CERAMICA ÎN SULURI DE LUT DIN COLECȚIILE ETNOGRAFICE MUREȘENE

Cuvânt înainte / *pagina 7*

Centre de olărie lucrată din suluri de lut / *pagina 18*

Tehnica de lucru a ceramicii în suluri de lut / *pagina 20*

Masa olarului (roata suport) / *pagina 20*

Arderea ceramicii / *pagina 25*

Confecționarea vaselor / *pagina 27*

Fazele de confecționare a vaselor / *pagina 27*

Ornamentarea / *pagina 33*

Semnele de meșter / *pagina 34*

Cricăluirea / *pagina 37*

Calitatea ceramicii / *pagina 37*

Desfacerea ceramicii / *pagina 38*

Tipologia vaselor din suluri de lut / *pagina 39*

Abstract / *pagina 41*

Összefoglaló / *pagina 45*

Bibliografie / *pagina 49*

Planșe / *pagina 51*

CATALOG DE COLECȚIE / *pagina 79*

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea care vede lumina tiparului reprezintă o contribuție importantă la punerea în valoare a unei colecții deosebite de ceramică populară și anume ceramica de Deda în suluri de lut.

Demersul autoarei Aurelia Diaconescu, muzeograf etnograf, șef de secție, cercetător științific în cadrul Muzeului Județean Mureș, secția Etnografie și Artă Populară reprezintă un corolar al unei activități etnomuzeografice, a unei profesii și totodată pasiuni și dăruire exemplară puse în slujba cercetării, achiziționării și valorificării patrimoniului cultural din spațiul mureșan.

Colecția de vase realizate din suluri de lut din Muzeul Etnografic Tg. Mureș care face obiectul prezentei lucrări, se compune din piese datând de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, acestea fiind achiziționate de Aurel Filimon (1891-1946), fondatorul muzeului mureșean. În județul Mureș, mai dispune de asemenea piese Muzeul Etnografic din Reghin, colecție achiziționată în cea mai mare parte de la urmașii lui Aurel Filimon în anul 1962, împreună cu rarisima roată - suport și piese din colecția sătească a lui Iustin Handrea din Maiorești; mai existau pe lângă acestea, după informațiile autoarei obținute în 1982, câteva vase de acest tip în colecția particulară a sculptorului Ion Vlasiu în comuna Deda-Bistra (județul Mureș), alte piese în colecția școlară de etnografie și istorie locală a Liceului din comuna Deda, într-o colecție particulară din Tg. Mureș.

Astfel, ceramica prezentată trezește un interes deosebit pe de o parte, datorită rarității artefactelor de acest tip cuprinse în colecțiile publice sau private în acest moment, pe de altă parte datorită arhaismului tehnicii perpetuate până la jumătatea secolului al XX-lea pe aceste meleaguri mureșene. Particularitatea tehnică a acestei ceramici constă în confecționarea ei din benzi de lut lipite între ele la roata sau „masa" suport (denumire locală) de tip lent sau „înceată", tehnică a cărei origini se pierde în trecutul îndepărtat.

Pentru întreaga Europă medievală însă lipsesc reprezentările iconografice referitoare la roata olarului de tip lent. Progresul în această direcție a fost extrem de redus. Menținerea până aproape de zilele noastre a unor tipuri arhaice de roată a olarului argumentează afirmația de mai sus.

Pe teritoriul României, înainte de apariția roții olarului, vasele trebuiau să fi fost lucrate pe suporturi mobile de tipul celor amintite. În câteva cuvinte, această tehnică presupunea modelarea mai întâi a unui sul de lut ce era apoi așezat în spirală; vasul, fixat pe o bucată de lemn era rotit lent cu ajutorul genunchilor și începea să capete contur; după această operație, se netezeau pereții la exterior și în interior și, fără a se așeza nici un decor, se punea vasul la foc.

În localitatea Deda (județul Mureș), acest tip de roată înceată s-a păstrat până la jumătatea secolului XX, azi fiind regăsită una dintre ultimele exemplare în colecția Muzeului Etnografic din Reghin. Localnicii o numeau „masă". De fapt, ea este o roată-suport, cu structură tipică pentru Europa (de exemplu pe teritoriul Franței sau al Peninsulei

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Iberice), o instalație unealtă „formată din două discuri de dimensiuni egale fixate în patru fuștei care se învârt pe un fus înfipt într-o buturugă. În locul buturugii, fusul putea fi înfipt și într-un scăunel ca o furcă de tors, după spusele unui informator din teren. Cele două roți se învârteau încetișor în jurul fusului, prin acționarea ușoară asupra fușteilor cu ajutorul genunchilor. În percepția tradițională, localnicii din Deda comparau „masa" sau „roata înceată" cu un crâng de moară, cu „rustei".

Așa cum este prezentată și în această lucrare, deosebirea între roata obișnuită de olar și „masa" sau roata suport descrisă este esențială: ultima are discul de jos mult mai mare decât cel de sus, pentru ca, o dată pusă în mișcare cu ajutorul călcâiului de la piciorul drept să-și păstreze mai mult timp inerția care, de fapt, se transformă în lucru mecanic; mâna olarului are o acțiune mecanică de modelare, în sinergie cu cea a roții. În schimb, în cazul roții-suport, învârtirea nu are nici un rol mecanic; mișcarea sau rotirea se face numai cu scopul de a așeza vasul aflat în lucru într-o nouă poziție. În acest fel, olarul era scutit de a se mai învârti în jurul vasului pe care-l confecționează.

Roata-suport a apărut la olarii care executau ceramică cu mâna datorită necesității de rotire a vasului spre a-l aduce în poziția dorită în tot timpul lucrului. Roata-suport marchează deci un moment de progres în tehnica de lucru a ceramicii.

Ca urmare, lucrarea ce vede lumina tiparului este structurată astfel încât să surprindă tehnica de lucru a ceramicii în suluri de lut, informații legate de masa olarului (roata suport), tipologia vaselor din suluri de lut, despre fazele de confecționare a vaselor, arderea ceramicii, ornamentare, semnele de meșter, uscatul vaselor, cricăluirea, informații legate de calitatea ceramicii, desfacerea ei.

Lucrarea se încheie cu prezentarea catalogului propriu-zis al ceramicii în suluri de lut aflată în colecția Secției de Etnografie și Artă Populară a Muzeului Județean Mureș. Astfel, ordonarea unitară a colecției prin intermediul acestei publicații științifice va contribui în mod esențial la ilustrarea unor aspecte tipologice diverse ale ceramicii în suluri de lut, fiind de un real folos pentru cei interesați de studiul acestor forme de manifestare a culturii și civilizației tradiționale românești din acest arealul Mureșului Superior.

Apreciem în mod deosebit această restituire prin publicare a unui patrimoniu cultural extrem de valoros deținut de Muzeul Județean Mureș în cadrul Secției de Etnografie și Artă Populară și totodată punerea într-o mai bună circulație științifică a acestor nestemate ale culturii noastre tradiționale. Un lucru meritoriu atât pentru autoare, cât și pentru membrii colectivului redacțional ce se îngrijesc de *Biblioteca Mvsei Marissiensis, Seria Ethnographica*, cărora le dorim succes în publicarea cataloagelor de colecții și a altor lucrări cu caracter etnografic ce pun în valoare bogatul tezaur al patrimoniului nostru cultural.

Prof. univ. dr. Ioan GODEA

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

CERAMICA ÎN SULURI DE LUT DIN COLECȚIILE ETNOGRAFICE MUREȘENE

Relația om–lut, este una din primele relații stabilite între om și fragmente ale naturii. Ea pornește probabil de dincolo de „istorie" suind treptat în „conștiința" acelor ciudate ființe ce par a fi apărut acum 2–3 milioane de ani, derizorie durată dacă o raportăm la cele 5 miliarde de ani ai Pământului, al Țărânei, ai Lutului. Acel Lut pe care unii dintre primii artiști ai omenirii l-au folosit la modelarea primelor figurine reprezentând Omul și Animalele.

Mitul modelării omului însuși din huma primordială a străbătut evii cei vechi ai omenirii ajungând până la noi în tiparul cunoscut al Galateii, opera lui Pygmalion, care, om fiind, a rugat-o pe Afrodita să dea viață plăsmuirii sale de care se îndrăgostise. Experiența practică a oamenilor a recunoscut pământului, țărânii, lutului puteri generatoare de viață stabilindu-se un fel de „solidaritate" cosmobiologică între teluric pe de o parte și vegetal, animal și uman pe de altă parte.

Binomul Homo–Humus trebuie înțeles și ca o întoarcere a omului în pământ, căci asta spune și preotul la petrecerea omului din lume – „din pământ ai venit și în pământ te vei întoarce", dar trebuie înțeles și ieșirea lui din pământul a toate născător, pentru că ce este omul dacă nu ceea ce spunea Ion Creangă în *Amintiri din copilărie* – „un boț de lut, o bucată de humă însuflețită". Cei nouă mii de ani ai ceramicii, dintre care aproape opt mii sunt atestați pe teritoriul românesc reprezintă cam o treime din existența lui Homo Sapiens.

Lutul muiat în apă și frământat, amestecat cu nisip pentru degresare, modelat, uscat și ars a întovărășit constant Omul, marcându-i pașii suind spre azi și însemnându-i devenirea în timp prin cel mai precis, dacă nu singurul „calendar" al epocilor succesive, numite cu termenii criptici pentru ne-arheologi, după numele „siturilor" unde pentru prima oară s-au descoperit (Cucuteni, Vădastra, Boian, Turdaș etc.) cioburile vaselor caracterizând o anume perioadă și un anume spațiu geografic.

Privite din altă perspectivă vasele de pământ cu multiplele lor funcțiuni și cu prezența lor continuă în viața tradițională, alcătuiesc aproape un limbaj codificat, transmițând privitorului și cercetătorului o serie de informații precise cu privire la statutul și relațiile sociale ale comunității respective.

Nespus de grăitoare este însăși terminologia antropomorfă folosită în definirea diferitelor părți ale vasului de lut. Oala și ulciorul au „gură", care la rîndul lor au „buză"; „foalele" sau „pântecele" vasului au uneori „țâță" sau „plisc" pe unde curge lichidul. Baza vasului se numește „fund", iar partea înălțată „gât". Oalele trebuie să aibă „glas" sau „zvon" curat și limpede ca să arate ca sunt întregi și bine lucrate (arse).

Cât de importantă și profundă este implicarea olăriei, deci a lutului în viața tradițională țărănească din România se poate judeca și după numeroasele proverbe și zicători legate de meșteșugul olăriei și de produsele sale, alcătuind un capitol special al

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

paremiologiei românești. Referindu-se la cele mai diverse aspecte ale vieții omului și relației sale cu semenii, se spune de pildă: „a călca în strâchini"; „a plăti oalele sparte"; „ulciorul nu merge de multe ori la apă"; „nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala"; „ajunge un ciomag la un car de oale"; „râde hârbu de oala spartă" și în sfârșit cu înțelepciune, resemnare și concluziv: „a se face oale și ulcele". Constantin Noica desfăcând firul în patrusprezece, pentru că „a face" înseamnă în acest caz, exact contrariul, adică „a desface" existența omului, din al cărui lut se vor face viitoarele oale și ulcele, care iarăși se vor întrupa, în acord cu arhaicele credințe din vârsta de aur a omenirii, totul fiind o ciclică reluare, aici mitologia ajungând la aceleași concluzii cu știința modernă.

La capătul mormântului, ultimul străjuitor al celui plecat este „cățuia" cu tămâie...[1]

Ceramica – o categorie polivalentă sub aspectul obiectului multifuncțional în cultură și civilizație, o invenție tehnică, un produs al științei, un act de cultură și o operă de artă, unul din cele mai complexe fenomene culturale aproape de primele perioade ale istoriei omenirii. La fel ca toate artele, ceramica a luat naștere prin modelarea materiei, reprezentând un proces de creație ce solicită în egală măsură mâna, tehnica și creativitatea. Obiectele create sunt în primul rând utile, dar ca orice produs al artei populare primesc și valori artistice.[2]

Originea artei ceramice din țara noastră constituie o problemă dintre cele mai interesante pentru cercetarea culturii materiale a poporului român, trecutul ceramicii populare putând fi mai bine cunoscut decât al altor arte populare lucrate pe materiale mai puțin durabile. Ea aduce o importantă contribuție la reconstituirea felului de viață al oamenilor. Această reconstituire este posibilă întrucât știm că obiectele de artă populară nu sunt create întâmplător ci reflectă necesitatea oamenilor la un moment dat – necesitate de a crea vase, recipiente, obiecte de care omul avea nevoie în toate momentele vieții în multiplele sale aspecte.

Crearea prin invenție a formelor necesare diferitelor funcții asigură caracterul pantonomic și determină o tipologie a obiectelor. Această legătură strânsă cu viața face ca din formele vasului să putem deduce utilizarea lui, pentru că întotdeauna o funcție nouă a generat o formă nouă. Creația completează mâna, unealta și tehnica „și așa s-a născut oala diformă, fără fund, apoi oala cu fund, capabilă să stea vertical fără să se răstoarne peste cărbuni". Dar chiar de la început a apărut în olărie și o latură artistică, nu numai ca un fenomen psihic ci ca o prelungire firească a tehnicii materiale (Simion Mehedinți, *Coordonate etnografice: civilizația și cultura*, 1930).

Cu siguranță din aceste necesități s-a născut și ceramica în suluri de lut din Valea superioară a Mureșului. Cunoașterea tehnicilor și a uneltelor folosite de meșterii populari are o deosebită importanță pentru înțelegerea diferitelor aspecte ale ceramicii.

[1] P. Petrescu, *Arcade în timp*, București, 1983, p. 85–90.

[2] T. Bănățeanu, „Comentarii pe marginea expoziției – Ceramica – Tezaur al unei existențe și culturi multimilenare", în *Revista muzeelor și monumentelor*, nr. 5, 1976, p. 6.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Începuturile ceramicii în suluri de lut de pe Valea superioară a Mureșului se pierde în negura timpurilor. Împrejurări cu totul deosebite au făcut ca această tehnică de confecționare să se transmită din generație în generație până în zilele noastre. Chestiunea nu ar prezenta nimic ieșit din comun, dacă această tehnică nu ar fi una dintre cele mai străvechi tehnici de confecționare a vaselor de lut în istoria culturii umane.

Ceramica lucrată cu mâna se mai găsește și în alte regiuni ale globului, dar la noi s-a menținut ca o excepție de la regulă, dezvăluind aspecte deosebit de importante despre olăritul țărănesc de-a lungul mileniilor nu numai la noi ci și în alte părți ale lumii.

Pe toate continentele locuite de om această tehnică a fost cunoscută la diferite popoare, deoarece oriunde în lume, omului nu putea să-i fie străină modelarea materiei prime la îndemână – argila.

Julius Lips consemnează confecționarea unui vas ceramic de mare capacitate prin răsucirea în spirală a unui sul de lut în Noua Guinee. Din Extremul Orient peste Africa până în America Centrală și de Sud s-a lucrat ceramică în suluri de lut. Din cercetările efectuate până în prezent tehnica executării ceramicii în suluri de lut se întâlnește încă la indienii din Peru. Identitatea tehnicii pune întrebarea dacă ele au apărut independent prin spiritul inventiv al omului sau s-a generalizat dintr-un anume punct din Europa, deoarece până la un anume grad etapele de realizare a vaselor din țara noastră sunt identice cu cele din Peru. În multe părți ale lumii roata nu a fost cunoscută până în pragul epocii contemporane. Într-un ținut al Madagascarului (Imerina) femeile se îndeletnicesc cu confecționarea vaselor prin modelare simplă cu mâna[3].

Dacă în alte domenii ale culturii arhaice se pot dovedi centre de apariție a unor fapte de cultură, arii de difuziune în timp și spațiu, preluări și interferențe, în domeniul ceramicii este foarte greu sau chiar imposibil de stabilit care au fost zonele de apariție și care au fost ariile de difuziune ale unor procese tehnice. Putem vorbi de o poligeneză a unor tehnologii chiar dacă dovezile materiale ale unei astfel de poligeneze ne parvin din epoci diferite.

Pentru perioada anterioară inventării roții olarului (intrată pe teritoriul țării noastre în sec. III î.Ch. prin intermediul sciților) J. Lips enumeră patru tehnici de lucru pentru confecționarea ceramicii[4]:

- prin modelarea directă a bulgărelui de lut;
- din împletitură de nuiele lutuită;
- din inele de lut suprapuse;
- din suluri de lut lucrate spiralat.

Ele au apărut concomitent, ceea ce arată că tehnica de lucru folosită de olarii din țara noastră se leagă de începuturile ceramicii în viața omului. În demonstrarea permanentă a universalității noastre culturale se cere deci precizat și în domeniul ceramicii că apar la noi de la origini toate tehnicile cunoscute pe glob, ceea ce mărturisește

[3] J. Lips, *Obârșia lucrurilor*, București, 1956, p. 195.
[4] *Ibidem*, p. 184.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

prezența noastră, permanența noastră în schema evolutivă mondială.

Ceramica din suluri și inele de lut a fost multă vreme cunoscută și cercetată de arheologii români cu destule argumente ale prezenței sale cu mult înaintea inventării roții olarului. Asta nu înseamnă că aceste tehnici nu puteau supraviețui în paralel și argumentul afirmației îl oferă perpetuarea în Valea superioară a Mureșului a acestei arhaice modalități de confecționare a ceramicii până în zilele noastre chiar dacă rădăcinile sunt în neolitic.[5]

Referindu-ne la județul Mureș, materialele arheologice ne dau indicii despre existența ceramicii nelucrată la roată începând din epoci foarte îndepărtate. În colecțiile Muzeului Județean Mureș se află vase dacice modelate cu mâna, provenite din săpăturile arheologice a lui Aurel Filimon (fondatorul muzeului mureșean) de la Cristești-Mureș din anul 1928[6], ca și din săpăturile din anul 1950 ce conțin ceramică dacică nelucrată la roată[7]. Fragmentele ceramice neolitice, vasele dacice sau din perioada medievală, adeveresc existența activă a populației în zonă până la începutul sec. al X-lea.

„Anul 1000" – Cronica lui Anonymus, vorbind despre oamenii nevoiași din Voievodatul lui Gelu, amintește de ocupațiile locuitorilor între care și olăritul, iar săpăturile arheologice de la Moresti (județul Mureș) au scos la iveală ceramică lucrată cu mâna de proveniență locală, din pastă de calitate modestă, în tehnică nu prea evoluată. Tipul de ceramică dă și indicii despre stratificația socială, pentru că cei „ce foloseau ceramica inferioară ca pastă și tehnică (...) de factură locală", erau mai săraci[8]. Ceramica lucrată cu mâna, podoabele și uneltele adeveresc existența activă a cetății până la începutul secolului al X-lea.[9]

Din tehnicile de realizare a vaselor lucrate cu mâna două au fost cele care s-au impus: Executarea vasului din suluri și din inele de lut, procedee care au asigurat o rezistență a vasului, spre deosebire de procedeul executării vasului din bulgărele de lut sau nuiele lutuite.

Ceramica cucuteniană din Valea Lupului, a evidențiat cu certitudine realizarea vaselor din inele încastrate unele în altele. Vase realizate din suluri de lut au mai fost descoperite în țara noastră în Moldova (un borcan dacic la Muzeul din Piatra Neamț), la Garvăn (Dinogetia), precum și în stațiunea preistorică Ariușd[10].

Colecția de vase realizate din suluri de lut din Muzeul Etnografic Tg. Mureș prezentată în prezenta lucrare se compune din 67 de piese, datând de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul al secolului XX-lea. Un singur vas din colecție are incizat pe pântece anul realizării: 1927 (inv. 1517).

[5] I. Godea, *Ceramica. Tehnologii tradiționale*, Editura de Vest, Timișoara, 2007, p. 67–69.

[6] D. Protase, *Problema continutății în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, București, 1966, p. 32.

[7] D. Popescu, *Materiale*, vol. II, București, 1956, p. 179.

[8] S. Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, 1978, p. 38–39.

[9] *Ibidem*, p. 46.

[10] M. Roska, *Noi date cu privire la ceramica cordată*, în *Arhivele Olteniei*, vol. III, 1924, p. 132.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Toate aceste vase au fost achiziționate de Aurel Filimon (1891–1946), întemeietorul cercetării etnografice mureșene, începând cu achizițiile din anul 1920, primul atestat scris datând din anul 1925.[11] Colecția se constituie din forme întinse (tigăi simple, tigăi tripode, în total 12 piese), forme de capacitate (51 bucăți) și forme speciale (o pâlnie), obiecte casnice cu un rol însemnat în viața de toate zilele în trecutul istoric al locuitorilor din Valea Mureșului.

În ce privește cercetarea tehnicii de realizare și valoarea istorică a vaselor în suluri de lut, Aurel Filimon le-a dat importanță, făcând cercetări asupra modului de realizare a lor și mai ales aprecieri privind importanța lor ca argument al continuității populației românești în Valea Mureșului superior: „Ceramica întrebuințată și astăzi în viața casnică, grosolană, făcută cu mâna, cu o tehnică identică timpurilor preistorice se leagă prin analogii de epoca bronzului (...) Înainte de Război (?), Muzeul arheologic din Cluj, a făcut săpături la Sântana și Târgu Mureș, rezultând vase făcute cu mâna, atribuite secolului III–IV d.Ch. din timpul autohtonilor rămași pe loc după retragerea lui Aurelian adică „daci", pe care nici influența atât de puternică a romanilor nu i-a transformat în a-și lepăda caracteristicile strămoșești. De unde preciziunea și identitatea de formă?[12]

Amintim ceea ce precizează volumul *Arta populară românească*, apărut la Editura Academiei, 1969 la capitolul „Ceramica": „În localitatea Deda de pe Valea Mureșului superior, a fost semnalat un centru de ceramică lucrată cu mâna, necunoscut până atunci" (p. 540). Trebuie să accentuăm faptul că Aurel Filimon pomenea cu mult timp înainte despre acest tip de ceramică „necunoscută în muzee și literatură, fiind o descoperire a subsemnatului, colecționată din satele colinare așezate pe versantele Călimanilor"[13].

Un prim pas în direcția valorificării vaselor în suluri de lut îi aparține tot lui A. Filimon, cu prilejul deschiderii expoziției de artă populară românească și secuiască din Palatul Cultural din Tg. Mureș în anul 1921. La deschiderea Muzeului arheologic și etnografic din anul 1934 în expoziție se regăseau vase în suluri de lut, iar cu prilejul „Lunii Târgu Mureșului" la „Expozițiile de viață sătească" acest tip de vase sunt expuse atât de Aurel Filimon cât și de învățătorul Iustin Handrea din Maiorești (jud. Mureș), întemeietorul primului muzeu etnografic sătesc din județul Mureș.

Urmele colecțiilor lui Iustin Handrea s-au pierdut, în parte ea a fost recuperată de Muzeul Etnografic din Reghin. Cu privire la colecția de olărie a lui Iustin Handrea, H. H. Stahl consemna că după închiderea expoziției obiectele au luat „drumul înapoi spre șura unde D-l Handrea este silit să o păstreze în satul său (...) Oare nu ar fi mai

[11] *Tabel* de achiziții de obiecte muzeale din comuna Rușii Munți – Filea, din data de 25 mai 1925 (Arhiva Muzeului Județean Mureș).

[12] A. Filimon, *Urme dacice* (Etnografie și arheologie mureșeană), în *Glasul Mureșului* (1935), Tg. Mureș, nr. 2 din 14 aprilie, p. 2.

[13] A. Filimon, *Contribuțiuni la vechimea românilor în Ardeal*, în *Reânvierea*, Tg. Mureș, nr. 1, p. 24.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Figura 1 – Imagine din Colecția *Iustin Handrea*, din arhiva familiei Filimon

cuminte ca aceste obiecte să-și capete un inventar științific publicat și apoi să fie trecute la un muzeu permanent al orașului?"[14].

Formele deosebite ale ceramicii din suluri de lut de pe Valea Mureșului au atras atenția cunoscătorilor cu prilejul fiecărei expoziții, făcându-se referiri la vechimea tehnicii de realizare a lor: „Oalele de lut nestrunjite și fără smalț din Filea (com. Deda) și Pietriș, n-ai crede că sunt făcute recent ci le-ai lua drept produse din epoca migrațiunii popoarelor"[15].

În anul 1937 are loc la București Expoziția Târg organizată de Liga Națională a Femeilor Române, târg la care A. Filimon participă cu un material etnografic selectat din zona colinară a Munților Călimani, în dorința de a arăta că arcul

[14] H. H. Stahl, *Expozițiile de viață sătească din Tg. Mureș*, în *Sociologie românească*, nr. 11, 1936, p. 33–34.

[15] I. C. Murășanu, *Cronica Luna Târgumureșului (Secția etnografică)*, în *Progres și cultură*, Tg. Mureș, 1937, nr. 2–3, p. 53.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Carpaților nu a constituit niciodată o graniță etnică ci a fost dintotdeauna „coloana vertebrală a pământului românesc, leagănul și întăritorul ființei noastre etnice"[16].

Figura 2 – Imagine din Colecția *Aurel Filimon*, din arhiva familiei Filimon

Între exponatele prezentate se numărau și „vasele făcute cu mâna exact ca în La-Tene"[17]. Prin autenticitatea exponatelor presa centrală menționa: „D-l Aurel Filimon ne-a adus toate obiectele întrebuințate în viața casnică de către românii din satele colinare ale versantelor Călimanilor, dorind

Figura 3 – Imagine din expoziția de bază a Secției de Etnografie și Artă Populară, Muzeul Jud. Mureș

[16] G. Vâlsan, *Opere alese*, București, 1971, p. 111.

[17] *Arta noastră populară*, în ziarul „Dimineața", București, 21 mai 1937, p. 9.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

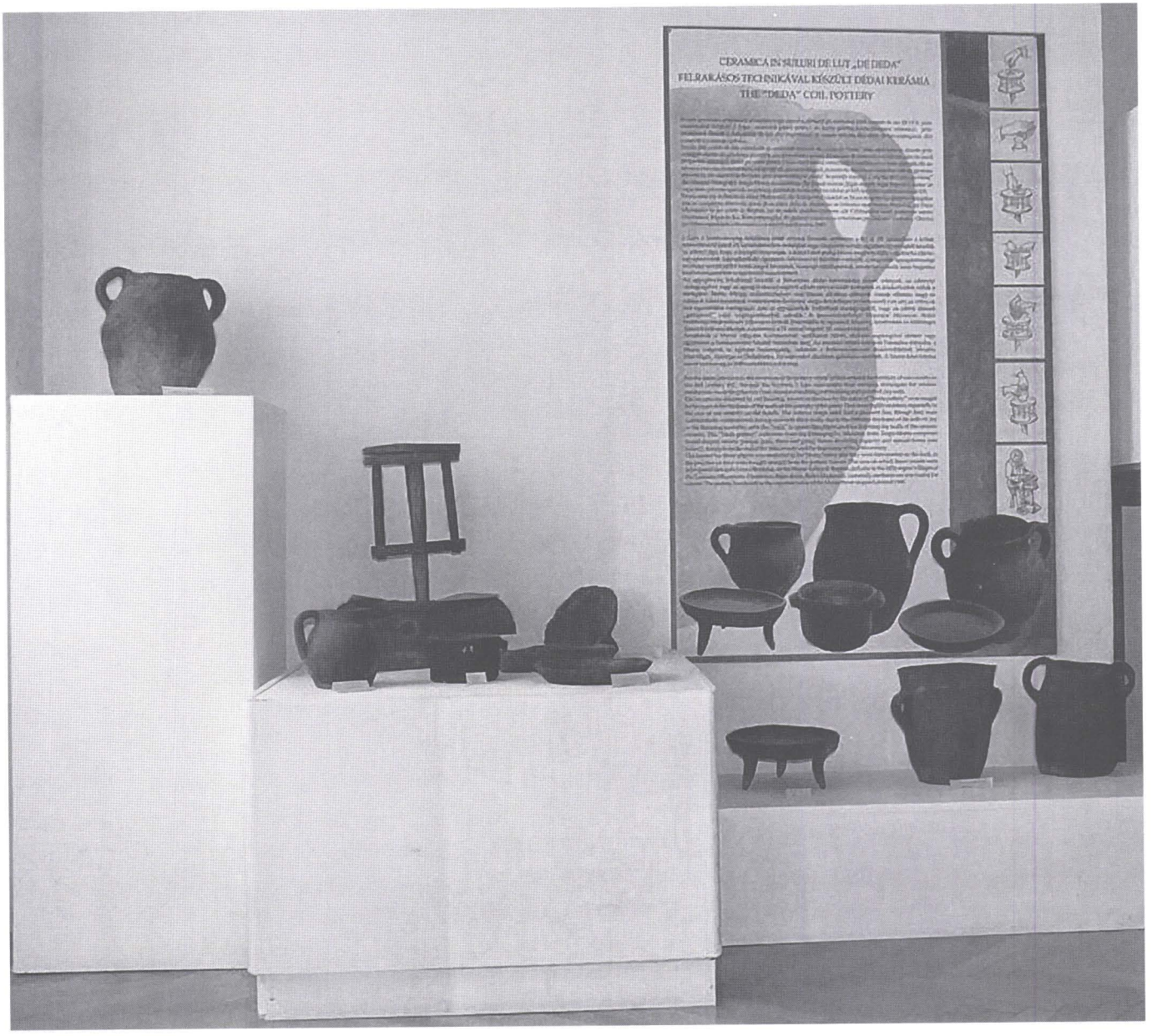

Figura 4 – Imagine din expoziția tematică temporară „Ceramica din centrul Transilvaniei (sec. XVII–XIX)"

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

să ne arate viața adevărat românească, fără nici o influență străină sau industrială (...) Examinarea îndeaproape a acestor obiecte ne urcă în epoci foarte depărtate, chiar din preistorie, o viață care a durat mii de ani fără să sufere nici o modificare. Locuitorii acestei regiuni au fost ciobani de când există poporul român, rămânând și astăzi cei mai credincioși păstrători ai tradiției. Dacă putem vorbi de o continuitate a românilor în Ardeal incontestabil că acest stand ne oferă o bogată serie de documente"[18].

După cedarea Ardealului, Aurel Filimon itinerează expoziția de artă populară românească în Germania și Italia în perioada 1941–1943. Din procesele verbale ale expoziției rezultă că s-au itinerat și 55 de „vase de lut lucrate cu mâna, oale, lespede, lespede cu picioare".

Începând cu anul 1940 – odată cu desființarea expoziției permanente de etnografie din Tg. Mureș, ceramica în suluri de lut este valorificată în mod sporadic cu prilejul unor expoziții temporare: 1967 – „Expoziția de artă populară din regiunea Mureș Autonomă Maghiară", și în anul 1981 cu prilejul expoziției omagiale „Colecțiile etnografice Aurel Filimon".

În prezentarea valorificării expoziționale mai amintim că vasele realizate din suluri de lut și-au găsit locul cuvenit în expoziția permanentă de etnografie și artă populară „Vechime, unitate, continuitate, originalitate în arta populară din județul Mureș" deschisă la data de 17 august 1984, după o absență de 44 de ani din viața culturală a județului Mureș, pe ideea profesiunii de credință a fondatorului muzeului județean – de a prezenta prin obiectul etnografic „tot ce a păstrat poporul român din epoca Daciei până în prezent ca legături de continuitate (...) tot ce ne explică și ne confirmă continuitatea noastră în Ardeal, respectiv în această regiune a Mureșului de Sus"[19].

Ultima expoziție temporară în care vasele din suluri de lut au fost prezente a fost în anul 2006 cu prilejul împlinirii a 85 de ani de viață a muzeului mureșean prin numirea lui Aurel Filimon în funcția de custode al Muzeului (mai 1921) Expoziția s-a supus temei „De la Colecțiile etnografice Aurel Filimon, la patrimoniul etnografic de azi".

Dorința noastră este ca prin acest catalog să oferim un instrument de lucru tuturor celor interesați, o posibilitate de orientare prin schițe, desene și fotografii, asupra unei tehnici de realizare a vaselor, dispărută din cel de-al patrulea deceniu al secolului al XX-lea, întregind prin datele cele mai importante privitor la piesele din colecție, o imagine asupra unui tip de vase care foarte rar se mai oferă publicului. Aceste vase reprezintă o parte din ceramica veche realizată în comunele Deda, Pietriș și Morăreni.

Într-o succesiune a cercetării cu privire la realizarea vaselor din suluri de lut, după Aurel Filimon, de cercetări sistematice s-a ocupat cercetătorul Fl. Bobu Florescu în anul 1955, cercetare care a avut marele merit de a ne lăsa o importantă sursă documentară prin reproducerea tehnicii de realizare

[18] *Ibidem*, 20 mai 1937, p. 8.

[19] A. Filimon, *Expozițiile Lunei Târgu Mureșului – Palatul Cultural*, broșură, 1936, p. 1 și 4.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

a acestui tip de vase, cu ajutorul urmașilor vechilor olari, constituind la ora actuală cea mai importantă sursă de documentare privind etapele de realizare a lor. În anul 1974 profesorul A. G. Mircea amintește despre confecționarea la Deda a vaselor în suluri de lut, tehnica de realizare și nume de olari[20]. Pe lângă puținele infomații care s-au mai putut obține în anii 1981–1982, de către autoarea acestei lucrări, jaloanele de bază sunt date de cei doi cercetători (A. Filimon și Fl. Bobu Florescu).

Cercetările efectuate de A. Filimon infirmă cele spuse de Fl. Bobu Florescu referitor la centrul de olari din comuna Deda: „El fusese cunoscut cercetătorilor, dar numai din informații, fără să fi fost vizitat sau studiat, fapt pentru care nu se cunoșteau nici cele mai mici amănunte în legătură cu tehnica de lucru a ceramicii produse acolo."[21]

Dimpotrivă cercetările mai vechi ale lui A. Filimon, aduc date esențiale despre modul concret de realizare a acestor vase, date pe care Fl. Bobu Florescu nu le-a putut culege cu 25 de ani mai târziu, pe baza informațiilor culese de la bătrâni. Dar cum cele două surse ce completează foarte fericit, sperăm că prin îmbinarea acestor date vom reuși să oferim o imagine mai completă asupra tehnicii de realizare, tipologie și modul de utilizare a lor.

[20] A. G. Mircea., *Monografia etnografică a localității Deda*, lucrare de diplomă, mss. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj, 1974.

[21] Fl. Bobu Florescu, *„Urme ale începuturilor artei ceramice în România, ceramica lucrată din suluri de lut"*, în *Revista de Etnografie și Folclor*, Tom. 9, București, 1964, nr. 6, p. 577.

În județ mai dispun de asemenea piese Muzeul Etnografic din Reghin (35 de bucăți) colecție achiziționată în cea mai mare parte de la urmașii lui Aurel Filimon în anul 1962, împreună cu roata suport, precum și din colecția sătească a lui Iustin Handrea din Maiorești. Mai aveam cunoștință (la nivelul anului 1982) despre existența a 9 vase de acest tip în colecția particulară a sculptorului Ion Vlasiu în comuna Deda-Bistra (jud. Mureș), 12 piese în colecția de etnografie și istorie locală de la Liceul din comuna Deda, 1 piesă într-o colecție particulară din Tg. Mureș.

Centre de olărie lucrată din suluri de lut

Literatura de specialitate citează doar trei centre de pe Valea Mureșului, unde s-ar fi produs ceramică de acest tip: Deda, Pietriș, Morăreni. La această dată locuitorii își mai amintesc de centrul de la Deda și informații mult mai sumare legate de olăritul din Pietriș. Cercetările din anul 1955 citează ca sigure centrele Deda și Pietriș. În însemnările mai vechi (1937) se pomenește despre vasele de la Filea aparținând comunei Deda și Pietriș. Comuna Deda a putut oferi cercetării o serie de mărturii care au îmbogățit informațiile prin intermediul descendenților ultimilor olari sau unelte. În anii 1981–1982 au mai putut fi consultați 2 descendenți în comuna Bistra Mureșului, nepoți ai ultimei olărițe Savina Olari din Deda (Pușcaș Iosif, 65 de ani și Ghidiu Alexandru 73 de ani).

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Olăritul pe Valea superioară a Mureșului s-a stins în jurul anului 1940. Cercetările din anul 1955 dau informații privitoare la numărul olarilor din cele două centru și anume: doi olari în comuna Pietriș și patru olari în comuna Deda cu toții aparținând familiei Olari. Faptul că ocupația olăritului în această zonă nu a fost cuprinsă în nici un act oficial, cercetările de arhivă și bibliotecă (monografii și cărți de referință privitoare la ocupațiile Austro-Ungariei) nu aduc nici o informație, denotă caracterul casnic al ocupației precum și aria restrânsă de desfacere a produselor. In genere aceste produse sunt cunoscute în zonă sub numele de „vase de Deda".

O caracteristică importantă a vaselor din suluri de lut care confirmă caracterul casnic al ocupației, este faptul că în majoritatea lor aceste vase erau confecționate de către femei, caracteristică generală a ceramicii lucrate cu mâna. J. Lips amintește între meseriile străvechi, cea de producere a oalelor din suluri de lut, o ocupație „născocită de femei", ca ramură mai tânără a împletitului.[22]

În Macedonia, ceramica lucrată cu mâna este cunoscută sub numele de „ceramică feminină" deoarece se lucra de către femei, iar arderea se făcea pe vatra din casă. S-au lucrat un fel de străchini pentru copt pâinea și vase grele, cu grosime de 3–5 cm identice cu cele preistorice găsite în stațiunea Vinca. Poate fi sesizată încă o similitudine cu vasele noastre, în privința ariei de desfacere. Această ceramică macedoneană care se schimba pentru grâu în satele apropiate, era folosită exclusiv pe vatra liberă, dispărând odată cu dispariția unor asemenea sisteme de încălzire din casă (vatra)[23].

Ținând cont de o informație culeasă din revista „Etnographia" editată la Budapesta, în legătură cu prezența pe teritoriul Bulgariei a unor vase de forma cățuielor dacice, care erau întrebuințate la prepararea plăcintelor, am putea trage concluzia că prin prezența acestui tip de vase lucrate cu mâna pe teritoriul Bulgariei, Macedoniei și României, ele s-ar suprapune pe vechea arie de locuire a tracilor, iar perpetuarea tradiției din acea epocă până în zilele noastre marchează continuitatea.

Pe această idee merită pomenită consemnarea din presa vremii, ca ecou a expoziției de artă populară românească itinerată de A. Filimon în Germania și Italia între anii 1941–1943 (expoziție ce conținea și cele 55 de vase în suluri de lut). Folosindu-și cunoștințele sale din domeniul arheologiei și etnografiei, pe lângă alte exponate care nu se încadrează în tema prezentei lucrări, a expus cățuie și vase dacice alături de vasele în suluri de lut din Valea superioară a Mureșului conducându-i pe vizitatori la ideea continuității așa cum se consemna în presa vremii: „Specialiști atât în domeniul arheologic cât și etnografic au rămas surprinși de identitatea de forme și motive a obiectelor de azi și a lucrurilor rămase din epoca preistorică în regiunea tracică. În felul acesta au ajuns ei înșiși la

[22] J. Lips, *op. cit.*, p. 182.

[23] *Catalog de ceramică* (Gricearstvoto vo Makedonia – etnolojski muzei), Scoplie, 1967.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

concluzia unei continuități culturale indubitabile în regiunea carpato-dunăreană"[24].

Privitor la confecționarea vaselor ceramice H. H. Stahl scria: „Nimic nu putea fi mai emoționant decât graiul tăcut al vaselor de pământ, umile sau somptuoase, oglindind când clocotul răscolitor al vremurilor însângerate, când molcoma desfășurare a vieții unui neam de agricultori și de păstori pe aceeași vatră de munți, câmpii, păduri și bălți"[25].

Valea Mureșului este una dintre cele mai bogate zone etnografice din România. Creațiile deosebit de valoroase ale artei populare de diferite genuri prezintă aici o unitate stilistică și o armonie interioară perfectă. Comuna Deda este situată pe șoseaua E 15, în defileul Toplița – Deda, într-un mediu în care predomină pădurile de brad și foioase, cu prima atestare documentară a localității datând din anul 1393. Monografiile recente o prezintă ca o așezare cu populație predominant românească, locuitorii ocupându-se cu creșterea animalelor și agricultura.

Tehnica de lucru a ceramicii în suluri de lut

În tratarea acestei probleme, pe lângă datele legate de realizarea propriu zisă a unui vas, vom face referiri la uneltele de muncă și arderea vaselor. Informațiile culese din teren în perioada 1981–1982 nu aduc noutăți esențiale față de cele consemnate în cercetările anului 1920–1930 și 1955. Uneltele de lucru sunt reduse ca număr și simple ca formă. Importanța lor se imprimă în caracterele ceramicii pe care le determină nemijlocit.

Masa olarului (roata suport)

Deși denumirea uzuală este cea de „masă" ea este de fapt o roată suport cu o alcătuire aparte. Spre deosebire de roata obișnuită, „masa" are discurile de dimensiuni egale, fixate între ele de patru fuștei și primește mișcare de rotație prin intermediul unui fus înfipt într-o buturugă numită „glot" sau poate fi înfiptă într-un scăunel asemănător celui de la furca de tors. Cele două roți se învârtesc încetișor în jurul fusului prin acționarea ușoară asupra fușteilor cu ajutorul genunchilor sau mâinii[26]. Aspectul roții a dat țăranilor prilejul de comparație: „era cum era crângul de la moară cu rustei" (informator Nichita Demian). Cercetările lui Fl. Bobu Florescu consemnează acționarea roții cu genunchiul. În însemnările mai vechi A. Filimon nota: „(...) în colecțiile mele personale se află o serie de oale, făcute cu mâna, lucrate în mod spiralic (de) tip preistoric. O roată de olari care se învârte nu cu piciorul ci cu degetul"[27].

[24] I. Hurdubețiu, „Constatări și sugestii în legătură cu expoziția noastră etnografică în Germania", decupaj de articol din ziar neidentificat (din arhiva fam. Filimon).

[25] H. H. Stahl, *Amintiri și gânduri...*, București, 1981, p. 247.

[26] I. Godea, *op. cit.*, p. 85.

[27] A. Filimon, *Memoriu*, manuscris, 1941 (din documentele fam. Filimon).

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Această roată existentă în colecțiile Muzeului Etnografic din Reghin este identică cu cea descrisă de informatori în anul 1955, ca fiind acționată cu genunchele.

Pe teritoriul României, înainte de apariția roții olarului, vasele trebuie să fi fost lucrate pe suporturi mobile.

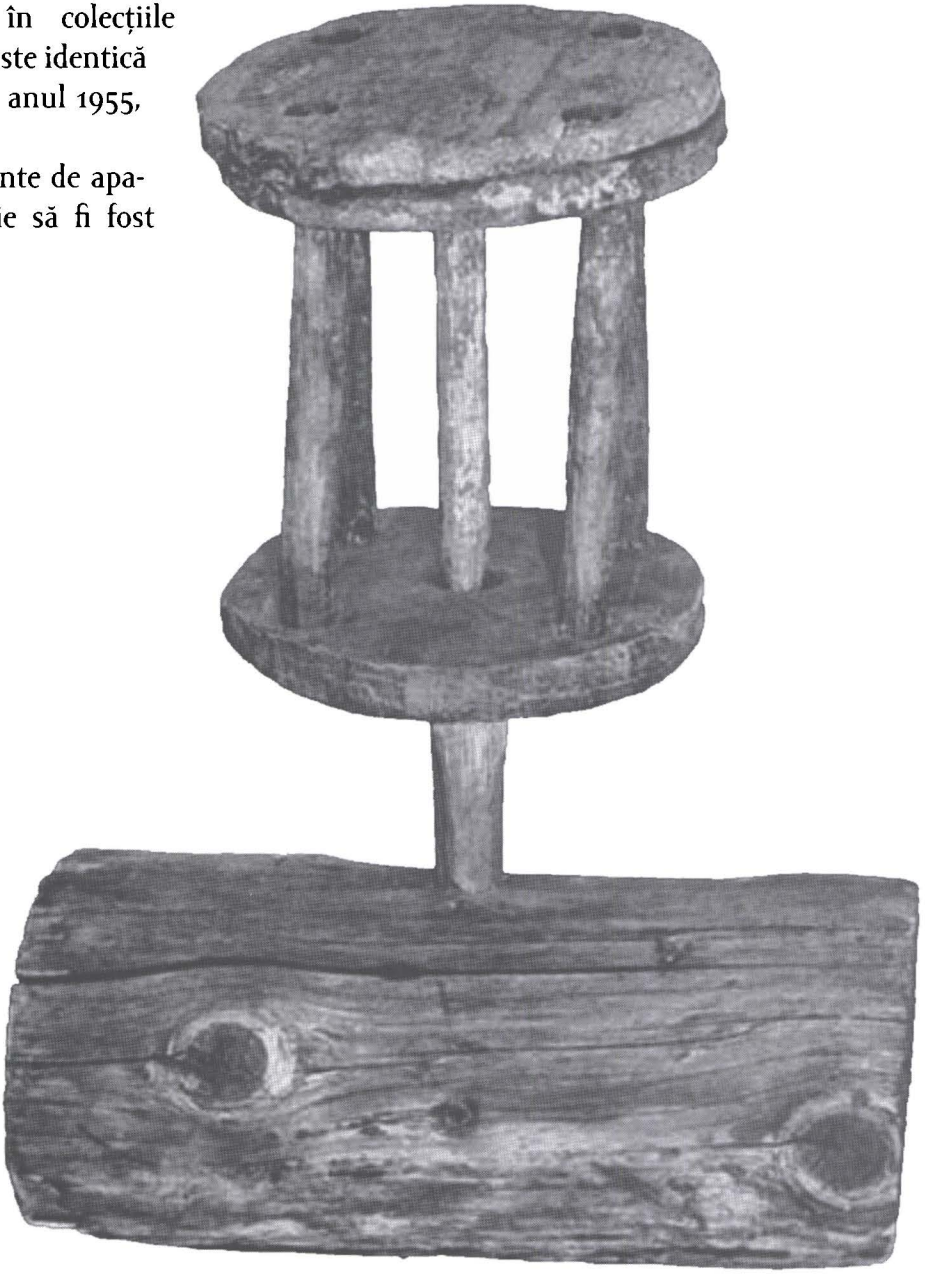

Figura 5 – Masa olarului din Deda (colecția Muzeului Etnografic Reghin)

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

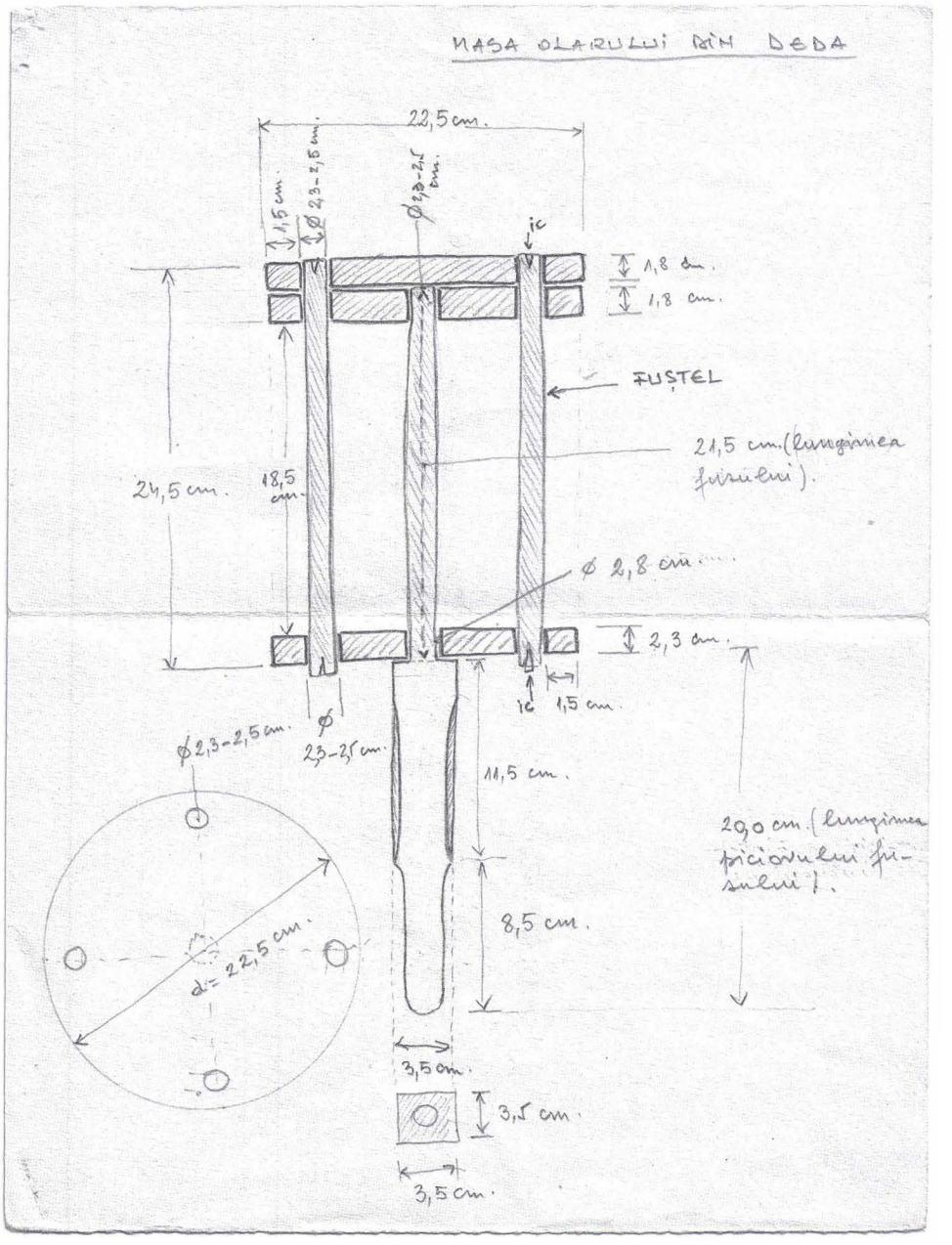

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

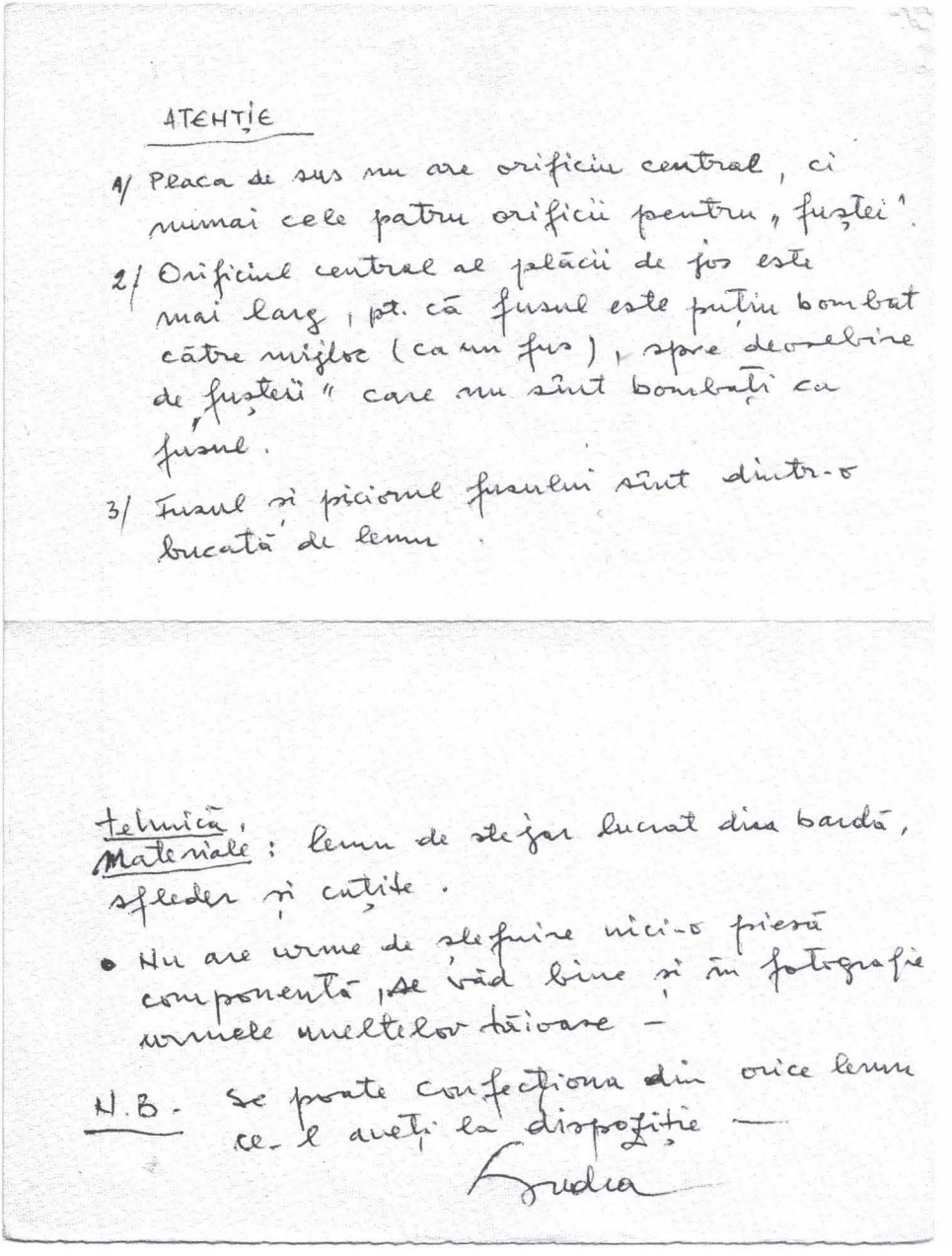

ATENȚIE

1/ Placa de sus nu are orificiu central, ci numai cele patru orificii pentru „fușteI".

2/ Orificiul central al plăcii de jos este mai larg, pt. că fusul este puțin bombat către mijloc (ca un fus), spre deosebire de „fușteii" care nu sînt bombați ca fusul.

3/ Fusul și piciorul fusului sînt dintr-o bucată de lemn.

Tehnică, Materiale: lemn de stejar lucrat din bardă, sfredel și cuțite.

• Nu are urme de șlefuire nici-o piesă componentă, se văd bine și în fotografie urmele uneltelor tăioase —

N.B. - Se poate confectiona din orice lemn ce-l aveți la dispoziție —

Badea

Figura 6 – Masa olarului, schița și descriere realizate de Anton Badea

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Deosebirea între roata obișnuită de olar și „masa" sau roata suport este esențială. Roata olarului are discul de jos mult mai mare decât cel de sus, pentru ca odată pusă în mișcare cu ajutorul călcâiului drept, să-și păstreze mai mult timp inerția care, de fapt, se transformă în lucru mecanic; mâna olarului are o acțiune mecanică de modelare în sinergie cu cea a roții. În schimb în cazul roții suport învârtirea nu are un rol mecanic, mișcarea sau rotirea se face numai cu scopul de a avea vasul aflat în lucru, într-o nouă poziție, olarul fiind scutit de a se învârti în jurul vasului pe care-l confecționează, așa cum se întâmplă și în prezent la acest tip de vase în Peru. Masa suport marchează un moment de progres în tehnica de lucru a ceramicii[28]. Pentru întreaga Europă medievală lipsesc reprezentările iconografice referitoare la roata olarului de tip lent. Chiar dacă începând cu secolul al XV-lea a început să se producă faianța și mai târziu porțelanul ele erau produse scumpe, inaccesibile țăranului. Așa se explică perpetuarea unui tip de roată cu un randament destul de redus, ceea ce este și cazul vaselor din Valea Mureșului.[29]

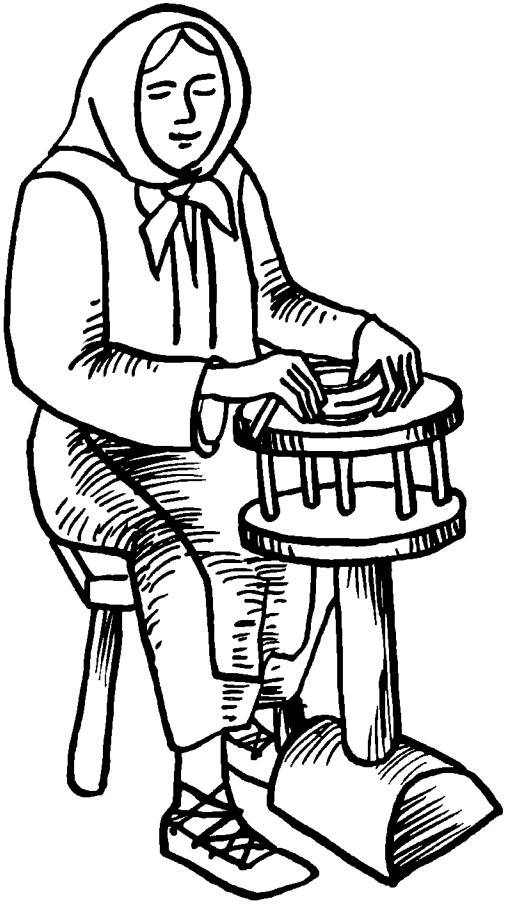

Figura 7 – Femeie lucrând la masa suport (schiță)

Nepotul olăriței Savina Olari își amintește că în perioada 1927–1933 în vacanțe își ajuta bunica la lucru, dar roata descrisă de interlocutor avea discurile inegale (cel de sus mai mic, cel de jos mai mare) rezultă deci că în faza de stingere a meșteșugului a fost preluată roata obișnuită.

Leafa este confecționată din lemn și în funcție de formă poartă denumirea de „pieptene", „lopățică" sau „cuțit". Unealta era folosită la netezirea și rotunjirea pereților vasului. Ca o confirmare în plus a caracterului casnic al olăritului la Deda este însăși denumirea de „leafă". Sub formă și denumire identică este și cuțitul cu care se taie mămăliga.

[28] Fl. Bobu Florescu, *op. cit.*, p. 595.

[29] I. Godea, *op. cit*, apud *„Histoire generale des tehniques, Tom. I Les origines de la civilisation tehnique"*, Paris, 1962, p. 59.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

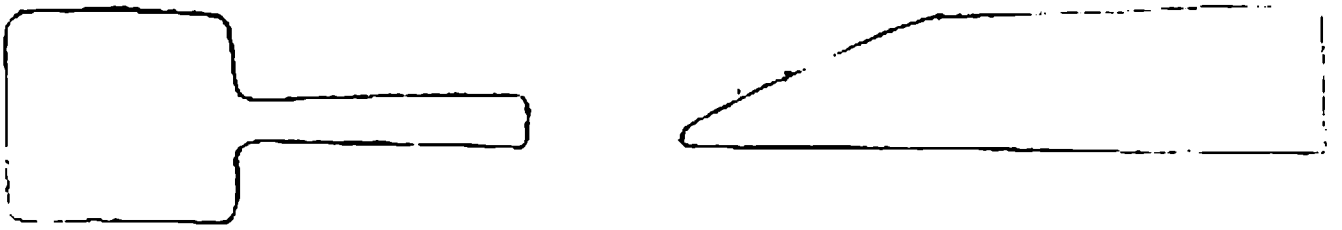

Figura 8 – Leafa

Spălătorul este o cârpă din cânepă sau in cu care se realizează udarea vasului în timpul netezirii. Se mai utiliza la frecarea vaselor cu terci de tărâțe. Intreaga operațiune de netezire a vasului cu mâna, cu leafa sau cu spălătorul poartă denumirea de „cricăluire" sau „ticlăzuire".

Albia se utilizează la operațiunea de „cricăluire" sau terciuire a vaselor

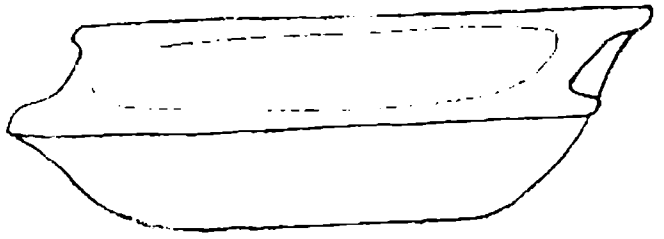

Figura 9 – Albie

Arderea ceramicii

Ca și războiul de țesut, cuptorul de ars oale este printre primele instalații lucrative apărute în istoria omenirii încă din neolitic. Când și unde au apărut primele cuptoare făcute special pentru ars ceramică este greu de argumentat. Cert este că încă din neolitic chinezii au cunoscut perfect tehnica prelucrării lutului. În România stabilirea apariției în timp a cuptoarelor de ceramică părea controversată. Unii istorici erau de părere că dacii nu au cunoscut decât foarte târziu această mare invenție a omenirii.

Pe baza unei analogii etnografice contemporane se presupune că arderea ceramicii se făcea în gropi simple săpate în pământ și că dintre numeroasele gropi cu pereții arși descoperite din abundență în toate așezările daco-getice unele au putut fi folosite în acest scop[30].

Datele recente culese din teren nu ne dau posibilitatea descrierii complete a cuptorului și modului de ardere a vaselor. Date complete ne oferă cercetarea lui Fl. Bobu Florescu, care a reconstituit și forma cuptorului: semisferoidală, identic cu tipul de cuptor pentru pâine, de largă răspândire în țară.

[30] I. H. Crișan, *Ceramica daco-getică*, București, 1969, p. 105.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Cuptorul este alcătuit din următoarele elemente: vatra, pereții semisferoidali cu o deschizătură ce reprezintă gura de foc. Unele cuptoare prezentau și o răsuflătoare, care ușura arderea focului prin asigurarea unui curent interior. Toată construcția era plasată într-un șopron anume construit. Cuptorul folosit de Savina și Ioana Olari nu prezenta o asemenea răsuflătoare. Gura cuptorului se acoperea cu un „bleu" (o bucată de tablă).

Construcția cuptorului: pe suporți de lemn sau piatră se amenaja o platformă la aproximativ 40 cm de la pământ pe care se construia cuptorul. Se desena un cerc cu diametru de 180 cm căruia i se lua puțin din margini, într-o parte și alta a unei linii ce străbate gura de foc. Construirea începea prin zidirea vetrei de cărămizi. Pereții se construiau folosindu-se un schelet de nuiele sau scânduri sau direct cu pietre de râu lipite cu lut. Gura cuptorului putea să aibă și un semicerc din fier care susținea mai bine masa de pietre. Înălțimea aproximativă a cuptorului era de 0,90 m. Din informații reiese că acele cuptoare care nu aveau răsuflătoare spre spatele cuptorului, aveau o mică gaură deasupra gurii de foc, așa cum la nivelul cercetărilor din 1955 s-a putut observa la un cuptor de pâine mai nou. Cuptorul are o formă semisferoidală ca o calotă. Este identic cu tipul semisferoidal, folosit pentru pâine cu largă răspândire în țară. El poate fi ușor alungit pe linia gurii de foc. Dacă cuptorul are o singură gură de foc, arderea se face mai lent favorizând producerea unor vase mai închise la culoare (cenușii, negricioase sau negre).

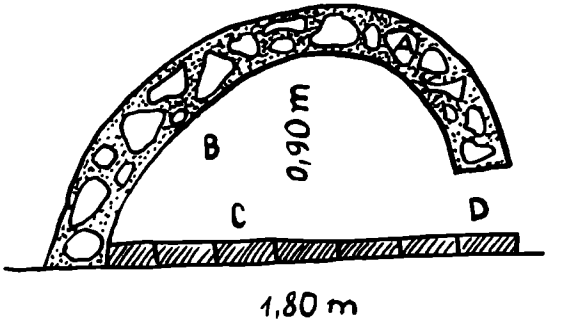

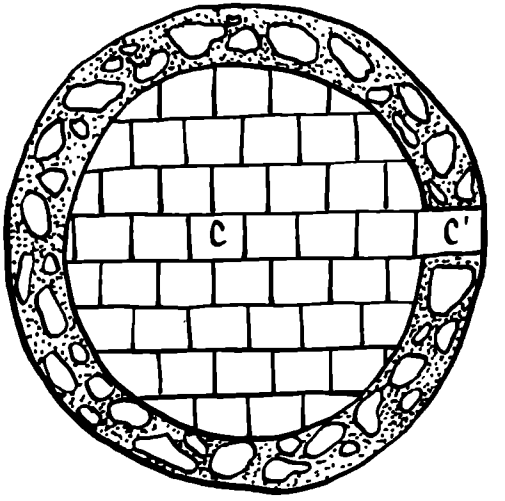

Figura 10 – *Secțiune prin cuptorul de ars vase:*

A – Perete făcut din bolovani de râu și lut
B – interiorul cuptorului
C – vatra executată din cărămizi
D – gura cuptorului

După structura cuptorului rezultă că ceramica lucrată cu mâna este de veche tradiție. Ba și mai mult, se consideră că înainte de a fi ajuns la

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

această formă de cuptor – care după câte se știe era folosit de triburile trace –, ceramica lucrată cu mâna ar fi putut fi arsă în cuptoare mai puțin evoluate, de forma unei gropi cu aspect mai mult sau mai puțin evoluat.

O informație de la nivelul anului 1981, ce nu poate fi consolidată de argumente științifice obținute printr-o cercetare directă, ne duce la presupunerea existenței unei asemenea gropi vechi, descoperită în zona gării Deda. În intervalul anilor 1962–1965, în gara Deda s-au efectuat lucrări de amplasare a unui cântar pentru vagoane. În timpul săpării fundației pentru amplasarea instalației, la peste un metru adâncime a fost descoperită o groapă (cuptor?), cu vase în suluri de lut.

Un muncitor de la calea ferată (nepot de olari din comuna Pietriș), a anunțat la școală descoperirea, dându-și seama că este vorba de un cuptor vechi. Nu a avut înțelegerea cuvenită la oficialitățile gării, pentru a aștepta sosirea specialiștilor, considerându-se că „pentru niște hârburi" nu se oprește excavarea, distrugându-se cuptorul cu vase cu tot. Însăși afirmația de „hârburi" confirmă prezența vaselor în suluri de lut întrucât vasele de Deda, mai ales cele cu două torți purtau denumirea generică de „hârburi" așa cum reiese din informațiile urmașilor ultimilor olari.

Confecționarea vaselor

Lutul folosit în confecționarea vaselor purta denumirea de „ageag" (de la maghiarul agyag – lut) și se extrăgea din stratele de suprafață ale Dealului „Cetățea" de lângă Valea Cășilor, în localitatea Deda. Locul este cunoscut și astăzi sub numele de „Lutăria" – lângă cimitirul satului. În comuna Pietriș lutul se extrăgea din „Vârful Mălăeștilor".

Transportul se făcea cu desaga sau cu traista. Adus acasă, lutul se înmuia cu apă și se amesteca cu nisip. Prin studierea vaselor din colecție, atât prin suprafața cu aspect grunjos, cât și prin aspectul spărturii, se confirmă înglobarea în masa pastei a unei mari cantități de nisip (inv.: 1492; 1543, 1544; 1521; 1493 etc.).

Lutul nu se curăța de impurități așa cum se obișnuiește în general la confecționarea vaselor ceramice, considerându-se curat. Pentru a se obține o pastă „ca aluatul", se așeza pe un cearceaf și se călca o perioadă îndelungată. Probabil că tehnica de realizare a vasului nu reclama curățirea prealabilă a lutului.

Fazele de confecționare a vaselor

În prezentarea fazelor de confecționare a vaselor, operațiunile de ardere, cricăluire, ornamentare, a modului de întrebuințare și desfacerea produselor, cercetarea efectuată de Fl. Bobu Florescu va fi completată cu cea a lui Aurel Filimon, care conține o serie de date din perioada în care pe Valea Mureșului se mai confecționau acest tip de vase, date care până în anul 1955 nu au atras atenția cercetătorilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

FAZA I-A

În realizarea vaselor, înaintea așezării lutului frământat pe roata suport, suprafața roții se presăra cu nisip pentru a preîntâmpina lipirea vasului de roată.

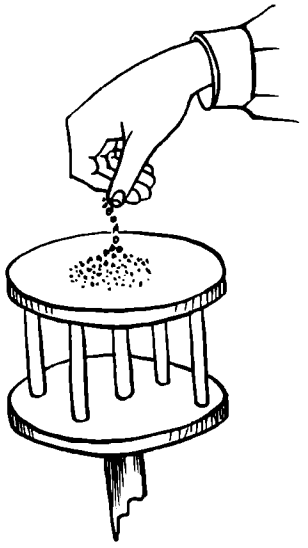

Figura 11 – Faza I

FAZA A II-A

Se executa fundul de vas prin baterea bulgărelui de lut („șiuc") între palme până ce i se imprima o formă plată și rotundă. Nu se precizează dacă fundul vasului era realizat prin spiralare, sau se obținea doar un disc prin baterea lutului între palme. Ultimele informații susțin realizarea unui disc inițial de care se atașau spiralic benzile de lut.

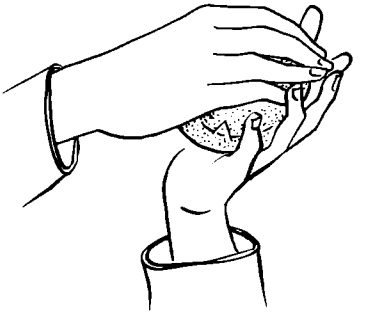

Figura 12 – Faza II

FAZA A III-A

Pentru asigurarea stabilității vasului în timpul confecționării lui, marginile fundului de vas erau lipite de roata suport cu ajutorul degetelor.

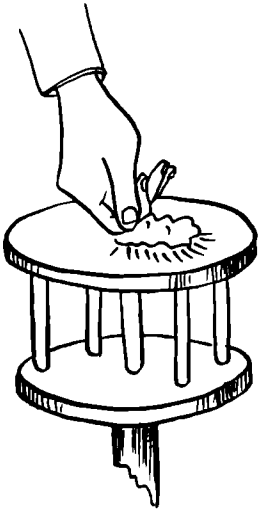

Figura 13 – Faza III

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

FAZA A IV-A

Atunci începea modelarea vasului, prin ridicarea marginilor discului bazal, realizându-se un început de perete.

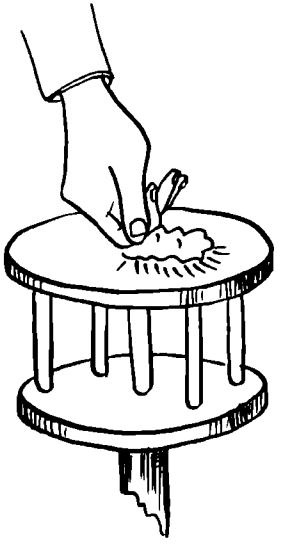

Figura 14 – Faza IV

FAZA A V-A

Avea două momente:

a) executarea sulurilor de lut de grosimea unui deget și lung de aproximativ 40 cm, tehnică prin care se lua contact cu întreaga masă de lut realizându-se și curățirea de corpuri străine care nu au fost scoase la prepararea inițială a lutului;

b) lipirea sulurilor de lut de marginile ridicate ale fundului și începerea fixării lor în spirală. Această lipire se făcea cu mâna, iar pentru ca olarul să nu se învârtească pe lângă vas, mișca lent roata suport pe măsura înaintării cu lipirea. Rezultă deci că acest tip de roată nu poate fi încadrat între roțile „cu mișcare înceată" ea neproducând lucru mecanic, având rolul doar de suport și vector.

La vasele la care netezirea finală nu a fost prea insistentă se poate observa racordarea inițială a sulului de fundul vasului (inv.: 1521; 1543).

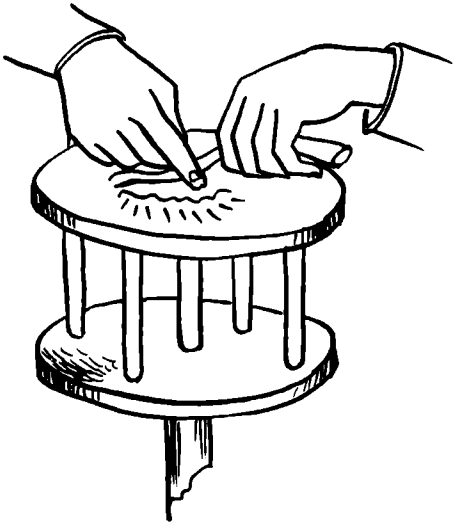

Figura 15 – Faza V

FAZA A VI-A

Cuprindea operațiunea de finisare a vasului. Atât lipirea de marginile ridicate ale fundului, cât și traseul spiralat al sulului de lut, lăsa imperfecțiuni pe pereții interni sau externi ai vasului. Pentru vasele de mare capacitate se poate demonstra realizarea lor prin suluri introducând mâna în interiorul vasului. Cu ușurință se pot sesiza crestele

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

sulurilor pentru că în interiorul vasului nu erau așa de bine finisate ca și afară (inv.: 1491; 1475; 1481; 1493; 1489; 1482; 2571; 1542; 1533; 1529).

În această fază, pentru netezirea vasului se folosea spălătorul și leafa. Din informații reiese că vasele se „ticlăzuiau" (nivelau), mai întâi „sucii" (sulurile), apoi tot vasul se înmuia în apă intervenindu-se uneori cu leafa în peretele vasului pentru a obține forma dorită.

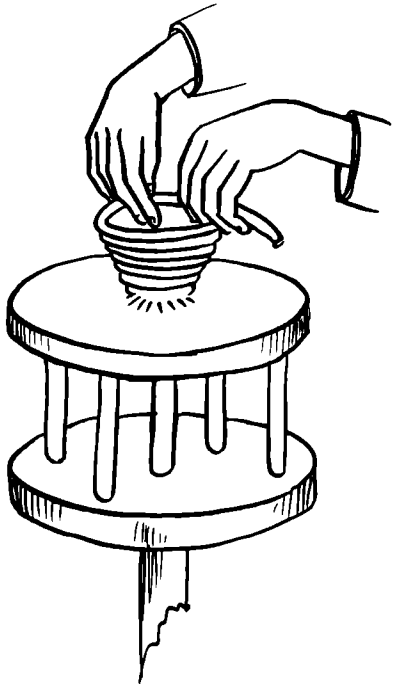

Figura 16a – Faza VI

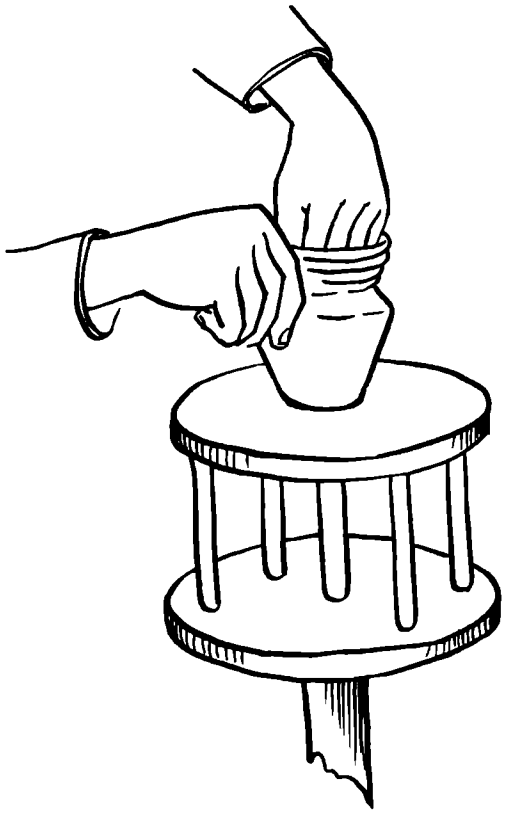

Figura 16b – Faza VII

La o serie de vase se pot identifica traseele sulurilor de lut și grosimea lor (inv.: 1542; 1517; 1529). Un vas (inv. 1478) are partea superficială ciobită pe o suprafață de aproximativ 10 cm^2, spațiu în care sunt foarte evidente suprapunerile sulurilor și lățimea lor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

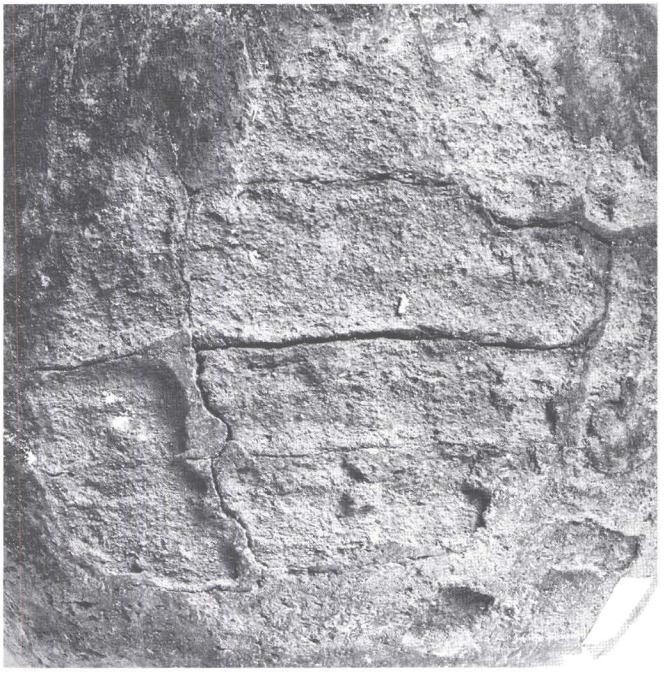

Figura 17 – Vas la care se pot vedea suprapunerile sulurilor de lut, nr. inv. 1478

În urma studierii vaselor din colecția muzeului se pot identifica o suită de piese, care după părerea lui A. Filimon nu ar fi fost lucrate la roata suport, ci direct cu mâna. Ele se caracterizează prin grosimea mai mare a pereților, asimetrie mai pronunțată, identificarea spiralelor în structura pereților (inv.: 2571; 1521; 1531; 1544; 1545; 3934).

Aprecierile lui A. Filimon sunt susținute de ultimii informatori, nepoții olăriței Savina Olari, care afirmau că au lucrat vase și direct cu mâna „atunci când li s-a luat roata" (?) completând informația că această categorie de vase erau „hâde".

FAZA A VII-A

În această fază se realiza lipirea torților la oale și căni. Torțile vaselor din colecția muzeului sunt realizate atât în bandă circulară (22 buc.), cât și în bandă lată (29 buc.), în general ambele tipuri de torți sunt foarte viguroase.

Urmărind succesiunea acestor faze de realizare a vaselor în suluri de lut este de remarcat un fapt important. Cu excepția ultimei faze, cea de prindere a torților, nici una din aceste etape de lucru nu este caracteristică ceramicii lucrată la roată, rezultând că cele două tehnici au fost independente una de cealaltă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

În arhiva documentară a familiei Filimon, am descoperit o schiță de teren făcută de Aurel Filimon și nedatată (făcută probabil în timpul când achiziționează acest tip de vase), schiță îngălbenită și roasă la colțuri, în care sunt redate patru faze de execuție a unui vas în suluri de lut. Aurel Filimon menționează că fundul vasului se realiza tot în mod spiralic, lucru pe care îl susține și într-o conferință de popularizare a artei populare românești din anul 1936 cu titlul „Originea artei populare românești", în care înserează obținerea spiralică a fundului de vas „dintr-o pastă argiloasă amestecată cu nisip (...) se făcea o bandă lungă, învârtită spiralic, din care tot spiralic se alcătuiește și corpul oalei". Observarea cu atenție a fundului vaselor nu dă posibilitatea identificării spiralelor, din cauza cantității mari de nisip presărată inițial pe roată ca lutul să nu se lipească de ea în timpul confecționării.

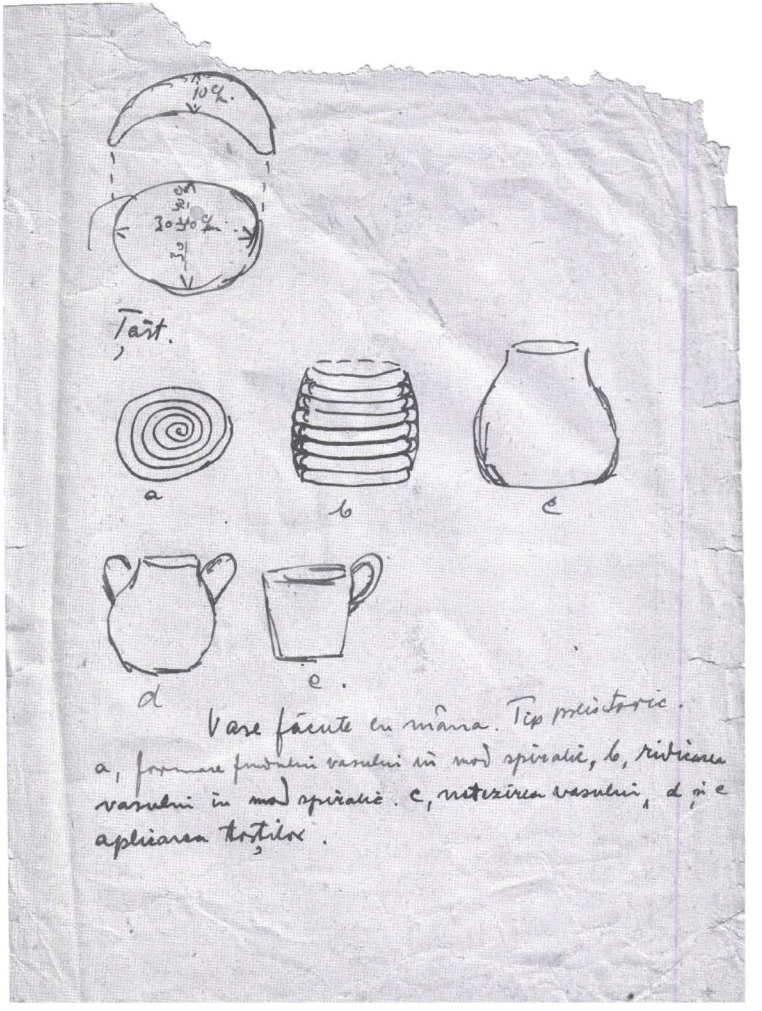

Figura 18 – Faze de execuție ale unui vas în suluri de lut, manuscris Aurel Filimon

În faza a doua se realiza corpul vasului prin suprapunerea sulurilor de lut cu ajutorul roții, care se învârtea nu cu piciorul, ci cu degetul. Faza a treia finisa vasul. Cercetările lui Aurel Filimon sesizează două feluri de netezire a vaselor: fie direct cu mâna, fie prin intermediul roții „așezată pe o laiță și se învârte cu degetul". Ultima fază era cea de lipire a torților.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Figura 19 – Decor cu alveole circulare în jurul gurii vasului

Ornamentarea

În privința ornamentării considerăm necesar a porni de la cercetările lui Aurel Filimon, care stabilea o categorie a vaselor care se realizau fără roata suport și o a doua categorie care se deosebește de prima „prin faptul că netezirea se face cu ajutorul unei roate", subliniind: „Aceste vase sunt ornate cu două linii orizontale și sunt ceva mai reușite decât primele"[31].

Cercetările ulterioare a lui Fl. Bobu Florescu identifică această ornamentare realizată cu un „gătej" pe vasul crud, aceste ornamente liniare purtând numele de „ruvașe".

Liniile ornamentale sunt în majoritate în număr de două (inv.: 1514; 1517; 1522; 1528; 1532; 1535; 1497; 1698), dar se găsesc și vase cu un singur „ruvaș" (inv. 1489) sau chiar trei „ruvașe" (inv. 1526; 1529). Un singur vas prezintă un decor mai deosebit: un șir de alveole circulare în jurul gurii, decor care face oarecum excepție de la modul cel mai cunoscut de ornamentare („ruvașul") și care a rămas neexplicat atât prin cercetările mai vechi, cât și prin interogările recente din teren (inv. 2571).

[31] A. Filimon, *„Originea artei populare românești"*, Conferință susținută la deschiderea „Lunii Târgu Mureșului", 1936 (Documentele Arhivei fam. Filimon).

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Figura 20 – Vas cu două ruvașe, datat 1927, inv. 1517

Figura 21 – Vas cu trei ruvașe, inv. 1477

Semnele de meșter

O problemă importantă care s-a pus în fața cercetării colecției a fost aceea a semnelor de meșter. Despre posibila existență a semnelor de meșter la acet tip de vase nu se pomenește în literatura de specialitate.

O simplă însemnare a lui A. Filimon a determinat o examinare mai atentă a vaselor din colecția Muzeului Etnografic din Tg. Mureș. Într-un articol din presa locală, face următoarea afirmație cu privire la vasele din suluri de lut: „Fiecare sat își avea olarul aplicând și semnul pe vas".[32] Nici un detaliu mai mult. Studierea vaselor ne confirmă prezența semnelor de meșter cu certitudine. La o serie de vase cu o toartă sau cu două torți pe umărul torții apar cercuri imprimate: unul, trei, sau chiar zece cercuri diferit dispuse. Indiferent de modul de dispunere, dimensiunea cercurilor este egală. Prin fotografii și schițe redăm modul de dispunere a acestor cercuri imprimate.

Figura 22 – Semn de meșter, inv. 1490

[32] A. Filimon, *„Contribuțiuni la vechimea..."*, p. 24.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Figura 23 – Semn de meșter, inv. 1477

Figura 24 – Semn de meșter, inv. 1487

O altă observație ce se impune prin studierea vaselor: la o serie de vase, în majoritate cu două torți, la baza torților se află imprimată în pastă câte o alveolă circulară (inv.: 1510; 1516; 1524;1526; 1528; 1542; 1543; 1477; 1476; 1485; 1489). Prezența acestor alveole la baza torții ar putea foarte bine să fie interpretată nu ca un semn de meșter, ci eventual urma unei unelte de lucru cu care se presa toarta în momentul lipirii ei de corpul vasului. Dar și această presupunere poate fi infirmată de apariția acestor alveole la baza unei singure torți, deși vasul are două torți, sau pe o singură toartă sunt trei asemenea alveole circulare imprimate în pasta crudă (inv.: 2571).

Figura 25 – Semn de meșter, inv. 2571

Două dintre vasele din colecție prezintă și alveole imprimate la baza torții și cercuri imprimate pe umărul torții (inv.: 1477; 2571). Un singur vas

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

(inv.: 1514) are pe umărul torții patru linii incizate care ar putea fi interpretate ca semn de meșter.

Figura 26 – Semn de meșter, inv. 1514

Cercetarea de teren din anii 1981–1982 a dus o informație care merită consemnată. Nepotul olăriței Savina Olari își amintește, din perioada copilăriei când își ajuta bunica la confecționarea vaselor că la terminarea unui vas olărița aplica un semn pe toarta lui spunând: „Asta-i de la Savina". Această expresie întărește convingerea existenței semnelor de meșter, reprezentând de fapt identificarea celui care a realizat-o.

Uscatul vaselor

În afara faptului că vasele erau uscate „un timp" la loc umbros, nu se mai pot culege alte amănunte legate de această etapă. Uscarea era necesară pentru ca apa din componența pastei prin transformarea în vapori, la căldură să nu spargă vasul.

Pereții, având grosimea mare, trebuie să se asigure o uscare uniformă, din acest motiv suprafața exterioară se acoperă cu zdrențe, pentru asigurarea unei uscări lente. Operațiunea de uscare este indisolubil legată de modul de ardere al vaselor, prin așezarea lor în cuptorul încins în care ard lemnele pe jar.

Arderea vaselor

Faptul că vasele se așează în cuptorul deja încins, nu ar putea avea altă explicație, decât că prin forma cuptorului (semisferoidal alungit și fără ventilație) olarul ar putea aprinde cu greu lemnele cu oalele în prealabil aranjate.

Porii mari ai ceramicii, prin introducerea de mult nisip în compoziția pastei permit dilatarea bruscă fără ca pereții vasului să crape. Arderea propriu zisă se realiza în modul următor: în cuptorul încins în prealabil, oalele și lemnele de ars se așezau deodată peste cărbunii de pe vatră. Inițial se așezau sub formă de pătrat patru bârne iar pe ele un strat de lemne de fag crăpate și uscate. Peste acest aranjament al lemnelor se așeza un rând de oale, peste care urmau din nou lemne ș.a.m.d.

Din reconstituirea modului de ardere prin informatori se preciza că în timpul arderii se mai introducea și în vase câte un tăciune. Oalele se așezau în cuptor cu ajutorul unui băț, de aceea toate erau dispuse cu deschiderea spre gura cuptorului.

Prin acest sistem de ardere se explică aspectele diferite ale vaselor după răcire: cărămizii,

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

cărămizii negricioase, și negru-gri, datorită gradului diferit de oxidare a oxizilor de fier din lutul vaselor. Prin faptul că informatorii au indicat în egală măsură culoarea neagră ca și cea roșie se dovedește tocmai acea neuniformitate de ardere în cuptoarele simple utilizate.

În afară de modul de ardere, culoarea neagră se mai datora și folosinței îndelungate a vasului. Întregul sistem de ardere al vaselor se ilustrează prin numeroase piese din colecție, care au culoarea predominant neagră, dar prezintă porțiuni de suprafață în culoare roșie. Trebuie sesizată o altă problemă a acestor vase: în porțiunea de culoare cărămizie, majoritatea vaselor prezintă crăpături evidente în rețea (inv.: 1475; 1487; 1496; 1494; 1510; 1523; 1543; 1544). Este foarte posibil ca aceste crăpături din porțiunile cu ardere oxidantă să se datoreze încălzirii bruște a suprafeței la o temperatură mai ridicată decât celelalte porțiuni ale vasului, precum și o răcire bruscă, vasele nefiind acoperite uniform cu cărbuni și cenușă.

Cricăluirea

Cricăluirea este o operațiune de tratare a vasului cu un terci, pentru a închide porii din conținutul pastei, dând impermeabilitate vaselor. Ulterior prin simpla folosire porii vasului se astupau și cu materii din fiertură. Modul de cricăluire descris de Fl. Bobu Florescu pe baza informațiilor de teren este următorul: când cuptorul se răcește puțin, se umple o covată cu apă caldă în care se puneau tărâțe de grâu. În terci se introducea rând pe rând fiecare vas scos din cuptor cu ajutorul bățului. Informatorii descriau: „Oala când o scotea din cuptor era roșie ca jarul și o țâpa în covata cu tărâța de grâu și o învârtea acolo. Să fi văzut cum fierbea apa în covată... O învârtea o țâră, o lua și punea alta". Vasele chiar dacă erau înroșite din cuptor, nu crăpau când se introduceau în terci.

In anul 1936 Aurel Filimon, prezintă operațiunea de cricăluire în mod sensibil diferit de cel de cu 20 de ani mai târziu, cules prin informații. A. Filimon spunea: „Vasele se scot din cuptor și în stare fierbinte se pun într-o covată, se presară cu tărâță și se toarnă peste ele apă fierbinte. După ce apa s-a răcit se scot oalele din covată și se dau folosinței".

Urmașii olarilor, declarau la ultima investigație că au certitudinea că pe lângă tărâța de grâu, în covată se mai cernea „încă ceva" peste terci, fără a mai putea preciza ce fel de ingredient era folosit.

Calitatea ceramicii

Chiar dacă forma exterioară a vaselor are o linie plăcută, ele au totuși o execuție rudimentară, cu pereții de grosime inegală, aceasta fie din cauza sulurilor care au grosime diferită, sau prin modul de finisare prin intervenția cu leafa în pereții vasului. Unele dintre vase au aspect căniform sau cupiform ca amintesc de oalele dacice lucrate în tehnică similară, fapt ușor de pus în evidență, prin comparație cu reproducerile de asemenea tipuri de vase din lucrarea *Getica* lui Vasile Pârvan.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Din tehnica de realizare a acestor vase, rezultă și greutatea mare a lor, în comparație cu cele de capacitate similară lucrate la roată. În acest caz, exemplele sunt concludente: inv.: 1544 – 6,00 kg; 1478 – 6,00 kg; 1478 – 5,20 kg; 1496 – 7,00 kg; 1480 – 7,00 kg; 1489 – 7,20 kg; 1510 – 7,20 kg; 257l – 7,00 kg etc.

Desfacerea ceramicii

Faptul că ceramica din suluri de lut este foarte puțin cunoscută în alte regiuni sau chiar în zone învecinate, dovedește pe de o parte că producția era restrânsă, pe de altă parte aria de desfacere era redusă. Toate informațiile converg spre ideea că desfacerea se limita la Valea Mureșului, iar transportul vaselor se făcea în spate cu ajutorul desagilor, sau se cumpărau direct de acasă de la olari. În general, vasele erau schimbate pe „bucate" (cereale). Aria de desfacere se întindea spre Lunca Bradului, pe Valea Mureșului în jos până la Reghin, iar în satele zonelor colinare ale Călimanilor sunt pomenite satele: Dumbrava, Râpa, Bistra etc. „La Râpa de Sus D-l Filimon a aflat tipurile de vase preistorice, arse din argilă și utilizate până în timpurile de față"[33].

În aria restrânsă de desfacere, vasele din suluri de lut erau apreciate și căutate prin calitățile oferite de grosimea pereților, sau porozitatea pastei. Erau vase de mare rezistență mai ales în cazul preparării mâncării direct pe vatra liberă.

Și pentru că în zilele noastre foarte puțin se mai cunoaște despre modul de utilizare a acestor vase, credem că cel mai nimerit este să oferim spicuiri din consemnările mai vechi, care justifică importanța și căutarea pe care au avut-o în trecut.

„În oalele făcute din benzi se gătește tocana, fasolea, sarmalele și gălușteIe dând mâncărurilor un gust specific. În lespezi cu picioare sau fără, se fac scoverzi și clătite"[34].

În acest tip de vase „se gătea tocana; sub altă formă carnea se pregătește numai la frigare. Pasta amestecată cu nisip înghite grăsimea dând mâncării un gust specific. În vasele mari (se fierbeau) sarmale și mămăligă. In ceaunul de fier se fierbe apa, hârgăul se înfierbântă, se toarnă apa, se face mămăliga mai gustoasă"[35].

„Voluminoasa oală pentru fiert varză!... Cu cât e mai veche și mai poroasă, cu atât e mai bună „gălușca" (sarmaua n. n.) ce fierbe în ea. De ce oare?... Poate... că de câte ori a fost pusă în funcțiune de atâtea ori pereții ei poroși au absorbit din grăsimea conținutului. Odată ajunsă la saturație oala începe să restituie din grăsimea acumulată noilor fierturi, astfel că varza și fasolea fiartă în această oală miraculoasă va avea acea aromă specifică cu care se „fălea" gospodina. Cam aceeași explicație pentru cratița de lut înnegrită de fum, ce stă pe trei picioare pe vatra deschisă. Ce jumări (păpăraie) delicioase și ce plăcinte (scoverzi) minunate ies din

[33] L. Someșan, *Viața umană în regiunea Munților Călimani*, în „Lucrările Institutului de Geografie a Universității din Cluj", vol. VI, 1938, p. 51.

[34] A. Filimon, conferința citată.

[35] A. Filimon, *Contribuțiuni...*, p. 24.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

pântecele ei, când acestea se coc deasupra cărbunilor (tăciunilor) aprinși dar fără flacără. Ce păcat că săteanul mureșean... asemenea bunătăți nu gustă decât în zilele mari ori la lăsarea postului"[36].

Cu privire la modul de întrebuințare cercetările din anul 1955 consemnează că dacă oala se înfierbânta „fierbea singură în mijlocul căsii".

O tipsie din colecția mureșeană (inv.: 1509) ne aduce dovada unei caracteristici însemnate a acestui tip de vase și anume impregnarea grăsimii în conținutul pastei. Tipsia respectivă este spartă în două bucăți. În spărtură este evident stratul de grăsime impregnat în pastă. Din cei 20 mm grosime a fundului tigăii, 12 mm reprezintă un strat compact îmbibat în grăsime, prezentând o culoare neagră, arsă, pe când stratul bazal are culoarea cenușie nealterată de folosință.

Tipologia vaselor din suluri de lut

Din studierea pieselor din colecție, din informațiile culese din teren, cât și din însemnările mai vechi referitoare la centrele de olărit de pe Valea Mureșului superior, se identifică următoarele categorii de vase:

1. tipsii (lespezi) pentru făcut plăcinte;
2. tipsii de vatră cu o toartă;
3. tigăi tripode;
4. cratițe (marcând impactul cu produsul industrial);
5. ulcele și oale cu o toartă;
6. oale mari cu două torți (hârburi);
7. oale ceaun (hârgaie);
8. în categoria altor produse de uz gospodăresc marcăm prezența unei pâlnii (tolcer).

Figura 27 – Secțiune în care se observă stratul de lut îmbibat cu grăsime, inv. 1509

[36] I. C. Murășanu, *Cronica...*, p. 54.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

CLAY COIL POTTERY FROM THE MUREȘ ETHNOGRAPHIC COLLECTIONS

(Abstract)

The relationship man – clay is one of the basic reports established between the man and the natural elements. It probably emerged from beyond the "history", gradually evolving in the conscience of those strange creatures that seem to have appeared some 2–3 millions of years ago. This duration loses its signification as compared to the 5 billiard of years of the Earth, of the Dust, of the Clay. That particular clay was used by the first artists of mankind to model the very first figurines representing the Man and the Animals.

The myth of modelling the man himself from the essential clay travelled across the ages until it reached our times, under the form of the well-known pattern of the Galatea, the work of Pygmalion, who, as a man, asked Aphrodite to breathe life into his creation, of whom he fell in love.

The binominal Homo–Humus must be understood as the return of the man into the dust, like the priest says the moment somebody dies – "For *you* were made *from dust*, and to *dust you* will return", but also like the materialization of man from the same earth that gives birth to everything.

The anthropomorphic terminology used in defining the different parts of the clay vessel is very meaningful as well. The pot and the picher have a "mouth", which in its turn has a "lip" or a "rim"; the belly of the vessel has sometimes a "teat" or "pecker" for pouring the liquid. The low part of the vessel is called "bottom" and the higher one "neck". The vessels need to have clear "voice" or "murmur" to prove they are whole and well-processed (burned).

The clay, dipped into water and pugged, mixed with sand for tempering, modelled, dried and fired, constantly accompanied the Man, with every step he made towards this day. It marked his becoming in time through the most precise, if not the only "calendar" of successive epochs, named with cryptic terminology for non-archaeologists after the names of the "sites" where certain pot sherds characterizing a time span or an area were found for the first time (Cucuteni, Vădastra, Boian, Turdaș, etc.).

Pottery contributes to the reconstitution of the peoples' way of life. This is possible as long as we keep in mind the fact that folk art objects are not randomly created, but they reflect the need of the people at a certain moment – the need to produce vessels, receptacles, objects indispensable in all life's moments, in its multiple aspects.

Undoubtedly, it was from these necessities that the clay coil pottery from the Upper Mureș Valley came into being. Knowing the techniques and the tools used in the process by the craftsmen is of a tremendous importance for understanding the complex aspects of the pottery. The beginnings of the production of this type of pottery in this particular area are lost somewhere back in time. Most

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

probably, intricate situations facilitated the transmission of this method throughout generations up to these days. So far, the topic does not seem to be more than a common one, if only this technique was not one of the most ancient ones from human history used for confectioning ceramic vessel.

The handmade pottery is created in other regions of the Earth as well, but here it was preserved as an exception from the general rule, displaying very important aspects concerning the rural pottery craftsmanship all through the millenniums, not only here, but in other parts of the world as well. On all the continents inhabited by men, this manner of production was familiar to different peoples, since everywhere in the world the man couldn't possibly not have been acquainted to the shaping of the most handy prime material – the clay.

For the times previous of the inventing of the potter's wheel (which came into use on the territory of Romania in the 3rd century B.C. together with the Scythians), J. Lips (in *The Origin of Things*) enumerates the four types of moulding the clay: modelling the clay clod; clayed wattle; superposed clay circles, and spiralled clay clods. They appeared concomitantly, which points to the fact that the working technique used by the potters in this region is connected to the beginnings of the pottery in man's life. In the process of permanently proving our cultural universality, we are compelled to draw attention upon the earthenware domain, for we have attested all the production types known on the globe from the origins, which leads us to our presence, our permanence in the worldwide evolutional scheme.

With reference to the Mureș County, the archaeological material provides us with clues as to the existence of the hand-made pottery starting with very ancient times. In the Mureș County Museum collections we have hand-made Dacian vessels, from the researches made by Aurel Filimon, the founder of the county museum. The Neolithic pottery fragments, the Dacian vessels or the medieval pottery prove the active existence of the population in the area until the commencement of the 10th century A.D.

"The Year 1000" – the chronicle of Anonymus, mentioning the poor men from the Voivodeship of Gelu, makes reference to the occupations of the inhabitants, among which the pottery production. Also, the excavations from Moreşti (Mureș County) unearthed handmade local pottery, of poor quality paste and in a not very advanced technique.

Earthenware offers us data about the social stratification, since those "of local origin that used inferior pottery, both from the paste and the technical point of view (...) were poorer.

The collection of pottery made of clay coils from the Ethnographic Museum from Târgu Mureș consists of 67 pieces, dating from the end of the 19th and the beginning of the 20th century. One single vessel from the collection has an incision on its belly, with the year of the production: 1927. The collection comprises wide shapes – simple pans, three

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

legged pans; forms involving capacity and special shapes (funnel), common use objects with an important role in the everyday life of the inhabitants of the Mureș River Valley.

These artefacts were discovered and bought by the founder of the museum from Târgu Mureș, who mentioned in conferences and articles that it is a pottery "unknown in museums and in literature, a discovery belonging to the undersigned, gathered from the hilly villages from the slopes of the Călimani Mountains".

Our catalog wishes to offer an instrument of work for all those interested in the topic, a guiding alternative through sketches, drawings and photographs of a technique which disappeared in the 4th decade of the 20th century. It also aims to complete the image of a certain type of vessels which is exhibited rather rarely to the public.

The specialized literature names only three such production centres along the Mureș Valley: Deda, Pietriș and Morăreni. The fact that this craftsmanship was never mentioned in any official act concerning this area and also the research in the archive and library offers no information, indicate a rather domestic nature of this occupation and its limited area of consumption. Generally, these objects are known in the region as "Deda vessels".

An important feature which confirms the name of "domestic occupation" is that most of these receptacles were made by women – also an attribute of the handmade pottery. In Macedonia, the handmade pottery is known as "feminine pottery" and its firing took place inside the house hearth. It was used exclusively on the free hearth and it ceased in parallel with these types of heating devices. The tools used are reduced in number and shape; their importance is mirrored by the characteristics of the pottery, which they determine directly.

The potter's wheel is commonly known as the "potter's table" – it is actually a supporting wheel, with a special structure. The lower disc is much larger than the upper disc, because once set in motion by the right heel, it needs to conserve inertia for a long time – inertia which turns into mechanical work. At the same time, in the case of the supporting wheel, the spinning does not have a mechanical role, as the movement or the rotation has the only purpose of placing the vessel in a new position, while the potter is free from moving around the vessel he models, as it is the case of this type of vessels produced in Peru nowadays.

"Leafa" is an object made of wood and, according to its shape it is named "comb", "shovel" or "knife". It helps smoothening and rounding the walls of the vessel. A piece of cloth, made of hemp or linum, named the "washer", was used to moisturize the vessel while smoothening its walls.

The pottery kiln was among the first productive devices used in the history of mankind even from the Neolithic. Its elements are the hearth itself in the upper part and the spherical shaped walls, with an opening representing the fire mouth. It is considered that before having this particular

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

shape – which as far as we know was in use at the Thracian tribes – the handmade pottery could have been burned in less evolved kilns, like a more or less simple shaped hollow.

The ornamentation was simple, made of horizontal lines, incised in the raw paste with a stick. The analysis of the vessels confirms the existence of potter's stamps, in the form of printed circles: one, three or even ten circles set in different positions, but of equal dimensions.

After modelling and decorating the vessels, the drying phase followed (in a shadowy place), to prevent the water vapours (as the water from the paste evaporated due to the heat) from breaking the vessel. The walls, because of their considerable thickness, had to be uniformly dried, fact achieved by covering the exterior with rags, to ensure a gradual drying.

The fact that the objects were introduced in the already heated kiln is explained by its form (semi-spherical, oblong and with no ventilation). Moreover, the potter would very hard manage to light the fire with the pottery previously arranged inside. The vessels and the wood were organized at the same time above the coal on the hearth's surface (one layer of wood, one layer of vessels, etc.). This system also explains the difference in the colour of the vessels after the firing – brick-red, dark-brick-red, or dark-grey – as the degree of exposal of the iron oxides from the paste to the oxygen varied.

The subsequent stage was treating the surface of the vessel with wheat bran gruel, which caused the pores to close, rendering the vessels impermeable. Next, while simply using the receptacle, the pores would be filled with different substances from the broth. The very technique used was the reason for their "massiveness" (the capacity vessels reached up to 5–7 kg).

All the data converge towards the idea that the use of the clay coil pottery was restricted to the Mureș Valley and the products were carried on the back in pouches or they were bought straight from the potters' houses. Generally, they were exchanged for cereals. In the small area of utilization, the vessels were appreciated and sought for due to the quality given by the thickness of the walls or the porosity of the paste. The housewives were proud of the taste of the food cooked in these vessels because with each boiling the walls absorbed the fat of the contents. Once reaching saturation, the pot gave back some of the grease thus accumulated.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

AGYAGHURKÁKBÓL KÉSZÜLT EDÉNYEK A MAROS MEGYEI MÚZEUM NÉPRAJZI GYŰJTEMÉNYÉBEN (ÖSSZEFOGLALÓ)

Az ember és az agyag kapcsolata az egyik legkorábban kialakított kapcsolat ember és a természet között. Ez a kapcsolat valószínűleg már a „történelem" előtti időkben létrejött és fokozatosan jutott be azoknak a különös teremtményeknek a „tudatába" amelyek – úgy tűnik – 2–3 millió évvel ezelőtt jelentek meg, ami aránylag rövid időtartam, ha összehasonlítjuk a Talaj illetve az Agyag 5 milliárd évével. Azzal az agyaggal, melyet az emberiség első művészei az első, Embert és Állatot ábrázoló figurák formázására használták.

Az ember ősi agyagból való megformálására vonatkozó elképzelés átível az évezredeken, számunkra legismertebb formájában a Pygmalion mítoszában jelenik meg, aki beleszeretett saját művébe, és megkérte Afroditét, hogy életet adjon alkotásának.

A Homo – Humus kettőséget az ember a földbe való visszatéréseként kell értelmezni, hiszen az embert a világból való távozásakor az egyház is a következő mondattal búcsúztatja – „porból lettünk és porrá válunk", melyet, mint az életet adó földből való megújulást kell értelmezni. A fazekasság kilencezer éve, melyből Románia területén közel nyolcezer dokumentálható, a Homo Sapiens létezésének mintegy negyed részét jelenti.

Az agyagedény különböző részeinek megnevezésére használtaz antropomorf terminológia szintén nagyon beszédes. A fazéknak és a kancsónak szája van, melynek a maga módján ajka, az edény hasának néha „csöcse" vagy „csőre", ahol a folyadék folyik ki. Az edény alapját „fenék"-nek nevezik, a kiemelkedő, hosszú részt viszont nyaknak. Az edény „hangjának" tisztának és simának kell szólnia, ami azt jelzi, hogy az edény sértetlen és finoman kidolgozott.

A vízben áztatott és gyúrt agyag, homokkal vegyítve, pácolás végett, formált, megszárított és kiégetett formájában az Ember állandó társa volt. Meghatározta lépéseit a jelen fele és időben való fejlődését, az egyik legprecízebb, ha nem az egyetlen, iránytűként szolgálva az egymásra következő korai korszakok elkülönítésében, melyeket a laikusok számára az egyes régészeti lelőhelyek, és az ott talált cserépedények alapján neveztek el (Cucuteni, Vădastra, Boian, Tordos stb.).

A fazekasság vizsgálata az életmód rekonstruálásának egyik fontos tényezője. Ez a rekonstrukció azért lehetséges mert tudjuk, hogy ezeket a tárgyakat nem véletlenül készítették, hanem mert, adott helyzetben hasznosak voltak az emberek számára – szükség volt az edények, tartályok és olyan használati tárgyak létrehozására, melyeket az emberek életük számos pillanataiban használtak.

Biztosan ezek a igények hozták létre a agyaghurkákból készült kerámiát a Felső Marosmentén. A mestereknek a technikákra és használt eszközökre vonatkozó ismerete nagy fontossággal bír

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

a kerámiakészítés különböző aspektusainak megértése végett. Az agyaghurkákból készült kerámia készítésének kezdetei a Marosmentén az idő ködébe vesztek. Különleges körülmények tették lehetővé azt, hogy ez az előállítási technika napjainkig hagyományozódjon. Maga a kérdés nem volna annyira különleges, ha ez a technika nem az agyagedény készítési módjának egyik legkoraibb formája lenne. A kézzel formált cserépedény a világ más részein is megtalálható, viszont nálunk máig fennmaradt, ami fontos szempontokat tár fel a paraszti fazekasságról amely az évezredek során alakult ki. Ez a technika az ember által lakott összes kontinensen ismert volt, hiszen ez a nyersanyag – az agyag – bárhol a világon könnyen hozzáférhető.

A fazekaskorong megjelenése előtt (Románia területére i.e. a III. században jutott el a szkíták révén) Julius Lips a *Dolgok eredete* című munkájában négy féle előállítási technikáról beszél: egyetlen agyarrögből készítik az edényt úgy, hogy a közepét benyomják, a külső falait pedig kézzel megformálják; csigahurka eljárás; agyagkoszorúk (agyagkarikák) egymásra helyezésével készített edények; a negyedik agyagművességi módszer szerint előbb egy kerek alapot formáltak, lecsüngő oldallapokkal, amelyeket a fazék lassú forgatása közben megemeltek és egymással összekötöttek. Ezek a technikák egymást követően jelentek meg, ami arra utal, hogy a Marosmentén élő fazekasok által használt technikák a korai cserépedény-készítés módszereihez kapcsolódnak. A kulturális egyetemességünk bizonyításához tartozik tehát az is, hogy nálunk, a kerámiakészítés területén, világszerte ismert összes technika meghonosodott, ami a globális evolúciós rendszerben való folyamatos jelenlétünkről tanúskodik.

Maros megyére vonatkozóan, a régészeti leletek a fazekaskorongot nem használó agyagmegmunkálás korai meglétére utalnak. A Maros Megyei Múzeum gyűjteményében olyan dák, kézzel formázott, edények találhatóak, melyeket Aurel Filimon (a múzeum alapítója) által vezetett ásatások alkalmával fedeztek fel. A neolitikumból származó cserépdarabok, dák vagy középkorból fennmaradt edények utalnak a népesség aktív jelenlétére a térségben egészen a X. századig. „Az 1000. év" – Anonymus Krónikája Gelu Vajda vezetése alatt élő szegényekről írva megemlíti az itt élők foglakozásait, közöttük a fazekasságot is. Malomfalván végzett régészeti ásatások alkalmával pedig helyileg, kézzel formázott kerámiákat tártak fel, ami gyenge minőségű anyagból készült, nem túl fejlett technikával.

A Maros Megyei Néprajzi Múzeum agyaghurkákból készült edényeinek gyűjteménye mindössze 67 darabból áll, ezek a XIX. század végéről és XX. század elejéről származnak. Egyetlenegy edény hasán található meg készítési évének bemetszése: 1927. A gyűjteményben találhatók nagyobb méretű, öblös darabok, egyszerű és háromlábú serpenyők; különböző méretű és különleges formákkal (tölcsér) rendelkező edények,, melyek fontos háztartási cikkek voltak a Felső Marosmenti lakosok életében. Ezeket a edényeket a Maros megyei

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

múzeum alapítója tárta fel és szerezte be, konferenciákon és cikkekben jelezve, hogy ez a kerámiatípus „a múzeumokban és az irodalomban egyaránt ismeretlen, az alulírott felfedezései, amelyeket a Kelemen-havasok mindkét oldalán elterülő falvakból gyűjtött."

Ezzel a katalógussal, a jegyzetek, rajzok és fotók révén segítséget szeretnénk nyújtani minden érdeklődőnek, eligazodási lehetőséget az edények technikai megformázásáról, amely a XX. század negyedik évtizedében tűnt el. Mindezt kiegészítve a gyűjtött darabok legfontosabb adataival, átfogó képet szeretnénk nyújtani egy olyan edénytípusról, amely ritkán kerül a nagyközönség elé.

A szakirodalom csupán három központot említ meg a Marosmentén, ahol ezt a típusú kerámiát állították elő: Déda, Maroskövesd és Malomfalva. Az a tény, hogy a fazekasságot, mint foglalkozást nem említették meg egyetlen hivatalos bejegyzésben sem, arra utal, hogy háztartási jellege, illetve szűk kibontakozási tere volt. Ezeket a termékeket általában „dédai edények" név alatt ismerték a környéken.

Az edények háztartási jellegét egy fontos sajátosságuk bizonyítja: nagy részüket nők állították elő, amely a kézi kerámiakészítés egyik jellegzetessége. Makedóniában a kézzel formázott kerámia „női kerámia" név alatt ismert, melyeket otthon, a tűzhelyen égettek ki. Kizárólagosan külső tűzhelyeken használták és ezeknek a megszűnésével együtt az edények is eltűntek. Kevesebb munkaeszközt használnak egyszerűbb formákkal. Ezeknek a jelentősége nyomott hagyott az edények jellegzetességeiben, amelyet közvetlenül meghatároz.

A fazekaskorong megnevezésére a fazekas asztal megnevezés használatos – ez tulajdonképpen egy különleges szerkezettel megtámasztott korong. Ha az alsó fazekaskorong nagyobb mint a felső, mikor mozgásban lendül, és a jobb láb sarkával több ideig folyamatosan meg tudják őrizni mozgását a tehetetlenségi erő révén, akkor mechanikai munkává alakul át. Más esetben a megtámasztott korong forgatása nem bír mechanikai szereppel. A mozgást vagy forgatást csak abból a célból végzik, hogy a formázás alatt lévő edény egy új pozíciót nyerjen, ezzel megkönnyítve a fazekas munkáját, hiszen így nem kell neki az edény körül forognia, ahogy az Peruba történik ma is.

A mintázót fából készítették és rendszerint „fésűnek", „lapátnak" vagy „késnek" nevezték, amelyet az edény falainak simítására és kerekítésére használtak. A mosó egy kender vagy len rongydarab volt, melyet az edény megnedvesítésére használtak a simítás alatt.

A edényt égető kemence az emberiség történelmének első munkaberendezései közé tartozik, amely már a neolitikumban megjelent. Összetevőit a tűzhely félgömbalakú falakkal, mely egy nyílásban végződik, és a tűzhely száját képezi. Feltételezhető, hogy a kézzel formázott cserépedényt kevésbé fejlett kemencékben égették ki, melyek inkább egy gödörre hasonlítottak.

A díszítés egyszerű volt, függőleges vonalakból állt, amit a nyers agyag megformálásakor

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

mintázófa segítségével véstek be. Az edények tanulmányozása a mesterjegyek létezését igazolja, ezek kör alakú bevésett formákat voltak, amelyeket az edény formázásakor véstek bele ezekbe.

Az előállítási folyamat után szükséges volt az edények árnyékos helyen történő kiszárítása, azért hogy az anyagban levő víz gőzzé alakulva ne tegyen kárt az edényben. Az edény falai vastagok lévén fontos volt, hogy a szárítás egyenletes legyen, melyet úgy értek el, hogy rongyokkal fedték be az edény külső részét. Ezzel biztosították azt, hogy a száradási folyamat lassú legyen.

Az a tény, hogy az edényeket már hevített kemencébe helyezik el a kemence formájával magyarázandó (félkör alakú, ventiláció nélküli), valamint azzal, hogy nehéz volna a fazekasnak begyújtania, ha az edények már előzőleg a kemencében volnának. Az edényeket és a fát egyszerre teszik be a parázsra (egy sor fára elhelyeznek egy sor edényt). Ennek a rendszernek a használatával magyarázható az edényeknél a színkülönbsége, amely az oxidálási folyamat révén alakul ki.

Az égetés után az edény kezelésére búzakorpából készült kását használnak, azért, hogy az betömje az agyag pórusait és így áthatolhatatlanná váljon. Később a használattal az edényben főzött ételek betömték a pórusokat. Az edények súlya szintén szoros összefüggésben van a készítésükkor használt technikával: ezek az edények akár 5–7 kg-t is elérhetnek.

Minden információ arra utal, hogy a Marosmentén talált agyaghurkából készült edényeket csak ezen a vidéken készítették. A szállításukat átalvetővel oldották meg vagy egyszerűen a fazekastól vásárolták meg. Az edényeket általában gabonára cserélték. Ezen a vidéken ezek az edények a edényfal és az anyag porozitása révén értékes és keresett árunak számítottak. A háziasszonyok büszkélkedtek az ilyen edényekben elkészült ételekkel, mivel az edény falainak pórusai magukba szívtak az étel zsírosságából minden használatkor. Amikor pedig elérte a telítettséget, az edény a felszívott zsírból visszaadott.

Az edény típusa a társadalmi rétegződésről is árulkodik, hiszen azok akik gyengébb minőségű anyagból formázott és nem túl fejlett technika segítségével elkészített helyi kerámiát használtak, szegényebbek voltak.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

BIBLIOGRAFIE

„Arta noastră populară", în ziarul „Dimineața", București, 21 mai 1937, p. 9.

Bănățeanu, T., „Comentarii pe marginea expoziției – Ceramica – Tezaur al unei existențe și culturi multimilenare", în *Revista muzeelor și monumentelor*, nr. 5, 1976, p. 6.

Catalog de ceramică (Gricearstvoto vo Makedonia – etnolojski muzei) Scoplie, 1967.

Crișan, I. H., *Ceramica daco-getică*, București, 1969, p. 105.

Filimon, A., *Urme dacice* (Etnografie și arheologie mureșeană), în *Glasul Mureșului* (1935), Tg. Mureș, nr. 2 din 14 aprilie, p. 2.

Idem, *Contribuțiuni la vechimea românilor în Ardeal*, în *Reânvierea*, Tg. Mureș, nr. 1, p. 24.

Idem, *Expozițiile Lunei Târgu Mureșului – Palatul Cultural*, broșură, 1936, p. 1 și 4.

Idem, *Memoriu*, manuscris, 1941 (din documentele fam. Filimon).

Florescu, Fl. Bobu, *Urme ale începuturilor artei ceramice în România, ceramica lucrată din suluri de lut*, în *Revista de Etnografie și Folclor*, Tom. 9, București, 1964, nr. 6, p. 577.

Godea, Ioan, *Ceramica. Tehnologii tradiționale*, Editura de Vest, Timișoara, 2007.

Hurdubețiu, I., „Constatări și sugestii în legătură cu expoziția noastră etnografică în Germania", decupaj de articol din ziar neidentificat (din arhiva fam. Filimon)

Lips, J., *Obârșia lucrurilor*, București, 1956, p. 195.

Mircea, A. G., *Monografia etnografică a localității Deda* lucrare de diplomă, mss Universitatea Babeș-Bolyai Cluj, 1974.

Murășanu, I. C., *Cronica Lunei Târgu Mureșului (Secția etnografică)*, în *Progres și cultură*, Tg. Mureș, 1937, nr. 2–3, p. 53.

Pascu, S., *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, 1978.

Petrescu, P., *Arcade în timp*, București, 1983.

Popescu, D., *Materiale*, vol. II, București, 1956, p. 179.

Protase, D., *Problema continutății în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii*, București, 1966.

Idem, *Materiale*, vol. II, București, 1956, p. 179.

Roska, M., *Noi date cu privire la ceramica cordată*, în *Arhivele Olteniei*, vol. III, 1924, p. 132.

Someșan L., *Viața umană în regiunea Munților Călimani*, în „Lucrările Institutului de Geografie a Universității din Cluj", Vol. VI, 1938.

Stahl, H. H., *Expozițiile de viață sătească din Tg. Mureș*, în *Sociologie românească*, nr. 11, 1936, p. 33–34.

Idem, *Amintiri și gânduri...*, București, 1981, p. 247.

Tabel de achiziții de obiecte muzeale din comuna Rușii Munți – Filea, din data de 25 mai 1925 (Arhiva Muzeului Județean Mureș).

Vâlsan, G., *Opere alese*, București, 1971.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

TIPSII (LESPEZI) PENTRU FĂCUT PLĂCINTE

1502

1503

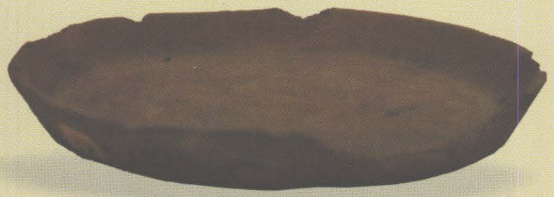

1501

1538

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1499

1504

1500

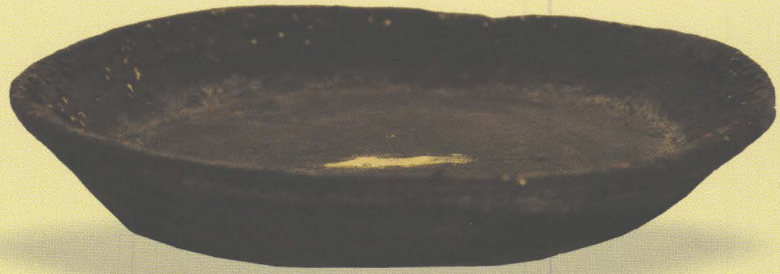

1539

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1509

1505

1540

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

TIPSII DE VATRĂ CU TOARTĂ

1506

1507

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

TIGĂI TRIPODE

1498

1537

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

CRATIȚĂ

1496

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

ULCELE ŞI OALE CU O TOARTĂ

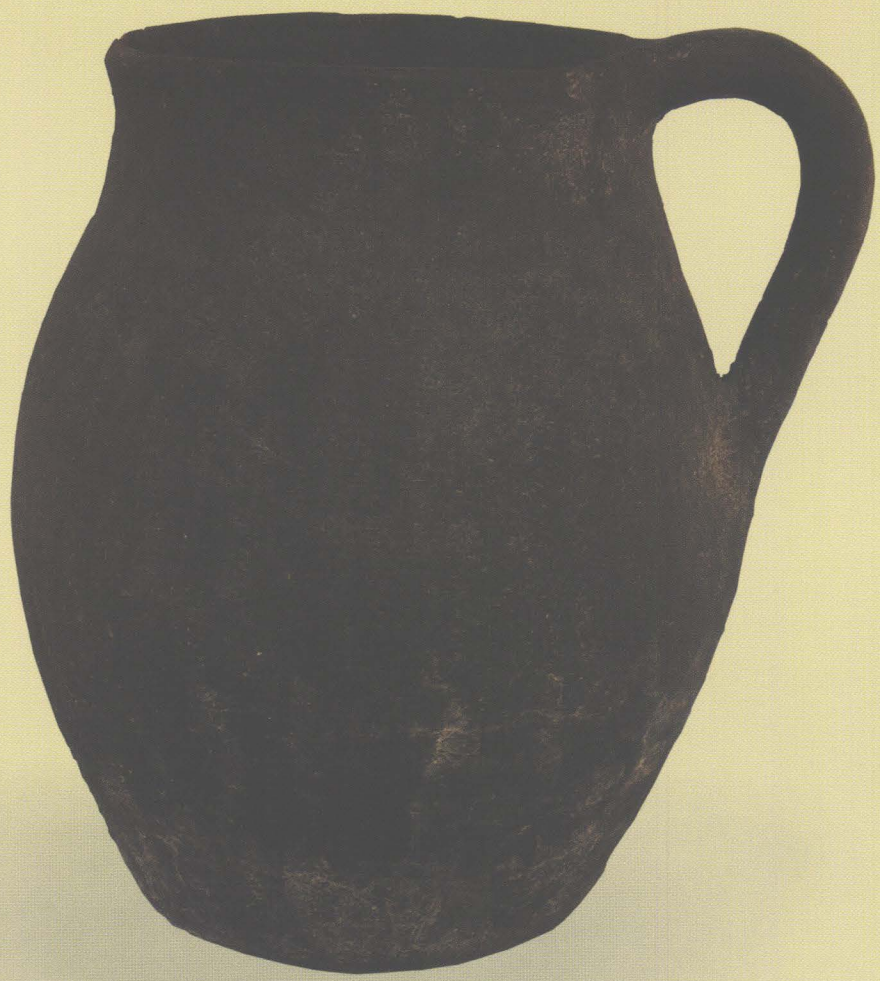

1530

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1515

1520

1523

1525

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1524

1536

1531

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1527

1528

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1699

1534

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1526

1535

1529

1532

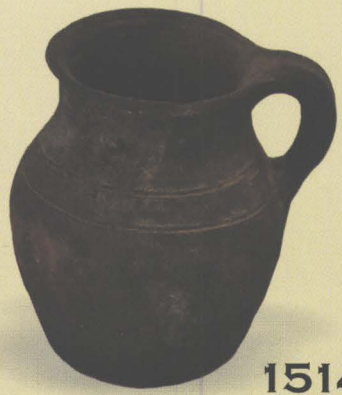

1514

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

3934

1698

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1483

1488

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

OALE MARI CU DOUĂ TORȚI

1487

1477

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

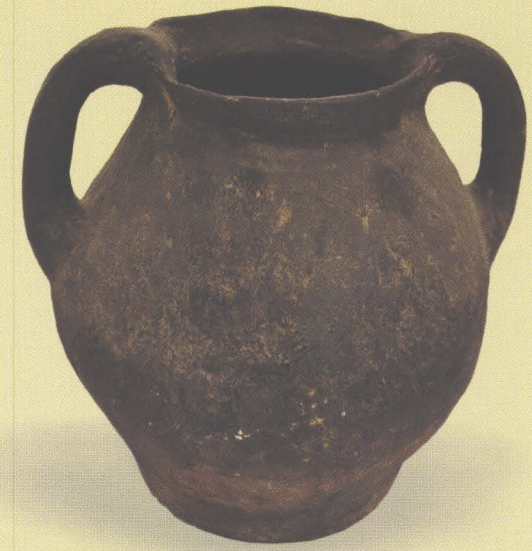

1482

1543

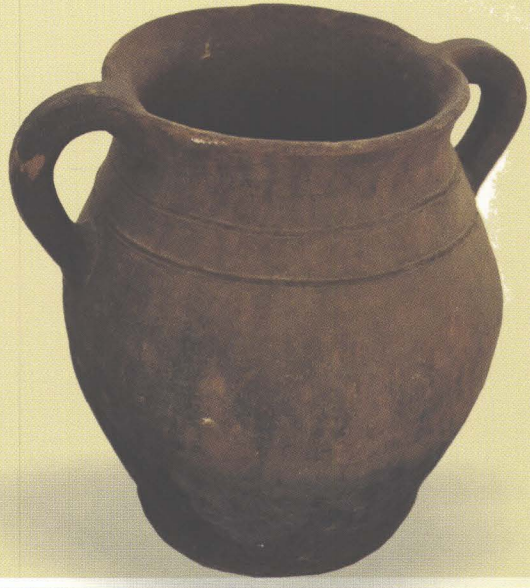

1522

1476

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1517

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1490

1480

1494

1542

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1493

1544

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1491

1485

1533

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1495

1510

1478

1475

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1489

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1545

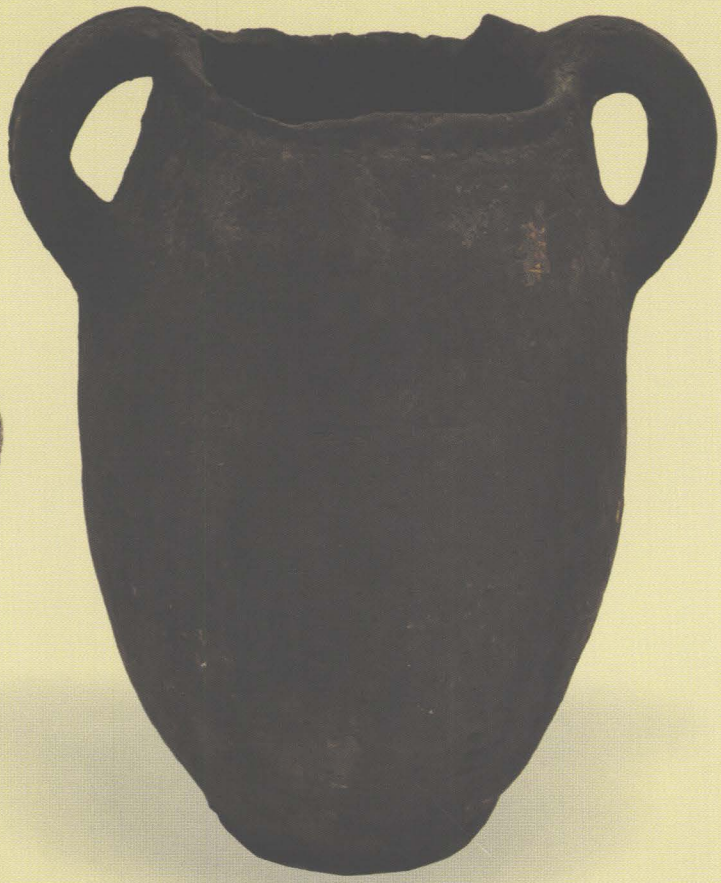

2571

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1516

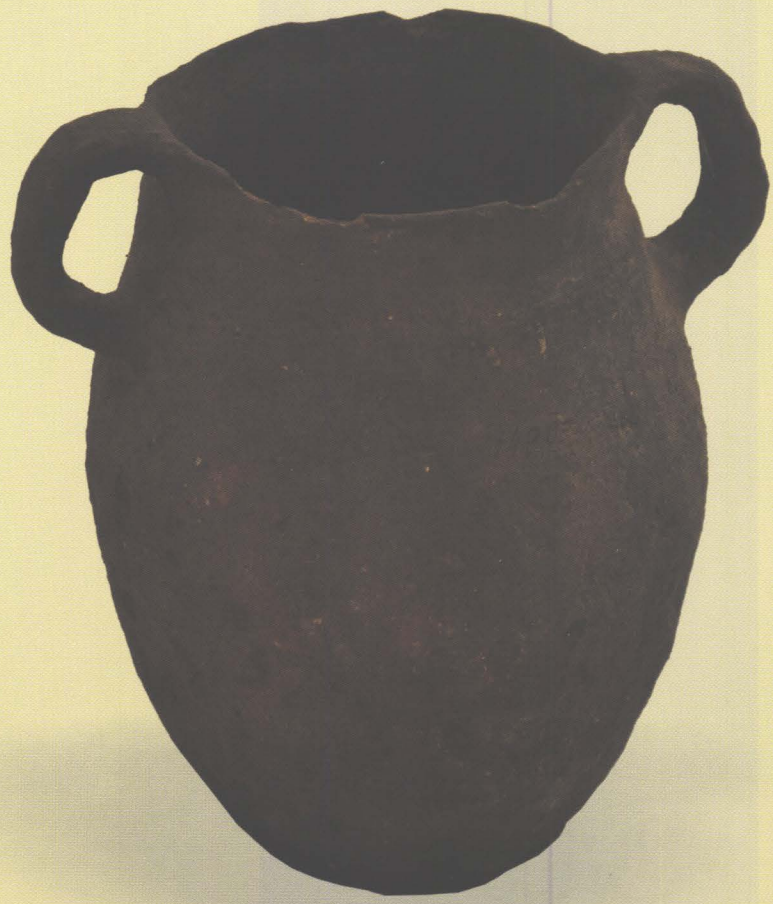

1521

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

OALE CEAUN (HÂRGAIE)

1481

1512

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

1511

1492

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

PÂLNIE (TOLCER)

1541

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

CATALOG DE COLECȚIE

Tipsii (lespezi) pentru făcut plăcinte

1. Tipsie

Nr. inventar:	1499
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 22,5 cm; DB: 18 cm; Î: 2,6 cm
Descriere:	Tipsie de culoare neagră, având o formă evazată, cu peretele format dintr-un singur sul de lut. Partea bazală are un aspect grunjos din cauza nisipului presărat pe roată în prima fază de realizare. Tipsia era folosită pe vatra liberă, la prepararea plăcintelor, scoverzilor, etc. Prin întrebuințarea și ardere repetată a grăsimilor s-a format o crustă neagră cu aspect lucios.
Stare de conservare:	relativ bună

2. Tipsie

Nr. inventar:	1500
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 24 cm; DB: 19 cm; Î: 3,5 cm
Descriere:	Tipsie de culoare neagră, având o formă ușor ovoidală, cu pereții evazați, formați din două suluri de lut suprapuse. Fundul plat al tipsiei prezintă urme de nisip grosier. Era folosită pe vatra liberă, la prepararea mâncării (plăcintelor, scoverzilor). Prezintă urme de grăsime arsă.
Stare de conservare:	relativ bună

3. Tipsie

Nr. inventar:	1501
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 23 cm; DB: 18,5 cm; Î: 4 cm

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Tipsie de culoare cenușie, având o formă ușor ovoidală, cu pereții formați din două suluri de lut. Fundul neted al tipsiei, are un aspect zgrunțuros din cauza cantității mari de nisip de pe roata suport. Tipsia era folosită pe vatra liberă, la prepararea mâncării (plăcintelor, scoverzilor). Prin folosință îndelungată și arderea grăsimii s-a format o crustă neagră.

Stare de conservare: Vasul prezintă două crăpături adânci și o ciobitură în peretele exterior dând posibilitatea observării conținutului mare de nisip din compoziția pastei.

4. Tipsie

Nr. inventar: 1502

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 24 cm; DB: 19 cm; Î: 3,5 cm

Descriere: Tipsie de culoare neagră, având o formă evazată cu peretele format din două suluri de lut suprapuse. Fundul tipsiei are un aspect zgrunțuros și urme de nisip grosier, rezultat din faza incipientă de realizare. Tipsia era folosită pe vatra liberă, la prepararea mâncării (plăcintelor, scoverzilor). Este o piesă puțin utilizată neavând urme de grăsime.

Stare de conservare: relativ bună

5. Tipsie

Nr. inventar: 1503

Datare: începutul sec. XX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 25 cm; DB: 20 cm; Î: 3 cm

Descriere: Tipsie de culoare cenușie, cu puține urme de folosire, având o formă ușor ovoidală și puțin evazată, cu pereții neuniformi în înălțime, realizați din două suluri de lut suprapuse. Fundul tipsiei este neted cu aspect grunjos, cu nisipul imprimat în pastă. Tipsia era folosită pe vatra liberă, la prepararea mâncării.

Stare de conservare: Prezintă o ciobitură la partea bazală.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

6. **Tipsie**

Nr. inventar: 1504
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut, modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 22 cm; DB: 20 cm; Î: 3 cm
Descriere: Tipsie cu o formă ușor evazată, având pereții formați dintr-un sul de lut. Fundul neted, grunjos cu nisipul de pe roata – suport impregnat în pastă. Tipsia era folosită pe vatra liberă, la prepararea mâncării (jumări) iar în partea interioară are o crustă groasă de culoare neagră provenită din arderea grăsimilor prin întrebuințare repetată.
Stare de conservare: Prezintă o ciobitură la partea bazală

7. **Tipsie**

Nr. inventar: 1505
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut, modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 21 cm; DB: 18,5 cm; Î: 3 cm
Descriere: Tipsie de culoare cenușie, cu puține urme de folosire, având o formă ușor ovoidală și puțin evazată, cu pereții neuniformi în înălțime, realizați din două suluri de lut suprapuse. Fundul plat cu aspect grunjos, cu nisipul imprimat în pastă. Tipsia era folosită pe vatra liberă, la prepararea mâncării.
Stare de conservare: Prezintă o ciobitură la partea bazală.

8. **Tipsie**

Nr. inventar: 1509
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut, modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 25,5 cm; DB: 20 cm; Î: 3,5 cm
Descriere: Tipsie având o formă ușor ovoidală cu pereții puțin evazați, realizați din suprapunerea a două suluri de lut. Fundul plat cu o grosime de 2 cm, cu aspect grunjos, din cauza nisipului grosier presărat pe roata-suport. Este spartă în două bucăți, asupra piesei s-a intervenit prin lipirea lor, ulterior

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

s-a dezmembrat din nou. În spărtură este evident stratul de grăsime care s-a impregnat în conținutul pastei (în adâncime 12 mm) prin folosirea îndelungată a piesei la prepararea hranei.

Stare de conservare: deteriorată: este spartă în două bucăți.

9. Tipsie

Nr. inventar: 1538
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 23 cm; DB: 20 cm; Î: 3,5 cm
Descriere: Tipsie de culoare neagră având o formă circulară cu pereții puțin evazați, realizați din suprapunerea a două suluri de lut. Fundul neted cu aspect grunjos, din cauza nisipului impregnat în conținutul pastei.
Stare de conservare: deteriorată: prezintă 6 crăpături evidente în pereți și puține urme de întrebuințare.

10. Tipsie

Nr. inventar: 1539
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 21 cm; DB: 16,5 cm; Î: 4 cm
Descriere: Tipsie de culoare neagră având o formă ușor ovoidală cu pereții puțin evazați, realizați din suprapunerea a două suluri de lut. Fundul plat, zgrunțuros, de o grosime considerabilă. Era utilizată pe vatra liberă la prepararea hranei. Din cauza folosinței îndelungate la suprafață s-a depus un strat consistent de grăsime arsă.
Stare de conservare: Prezintă crăpături în pereți și ciobituri la buză.

11. Tipsie

Nr. inventar: 1540
Datare: sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 22 cm; DB: 17 cm; Î: 2,4 cm

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Tipsie având o formă ușor ovoidală cu pereții puțin evazați, realizați dintr-un singur sul de lut. Fundul prezintă denivelări și un conținut mare de nisip grosier impregnat în pastă. Era utilizată pe vatra liberă la prepararea hranei.

Stare de conservare: O formă mai puțin întrebuințată

Tipsii de vatră cu o toartă

12. Tipsie cu mâner

Nr. inventar: 1506

Datare: jumătatea sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: L: 30 cm; LA: 14 cm; Î: 5 cm, G: 1,500 kg

Descriere: Tipsia cu mâner are o formă alungită, grosolană, lucrată dintr-o pastă cu un conținut mare de nisip grosier. Fundul este impregnat cu nisip din fazele de execuție. Pereții sunt realizați din două suluri de lut suprapuse identificabile la partea exterioară a vasului. Toarta foarte viguroasă, este realizată în bandă circulară. Era întrebuințată pe vatră deschisă la prepararea jumărilor (păpăraie). Bine conservată, este un exemplar mai rar, necitat în literatura de specialitate.

Stare de conservare: bună

13. Tipsie cu mâner

Nr. inventar: 1507

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: L: 28,6 cm; LA: 14 cm; Î: 6 cm, G: 0,900 kg

Descriere: Tipsia cu mâner are o formă alungită, cu o placă din lut care formează baza, cu pereții drepți, realizați din două suluri înguste de lut, suprapuse. Partea anterioară are un scurgător de grăsime. Este prevăzută cu o toartă viguroasă, realizată în bandă circulară. Era întrebuințată pe vatră la prepararea jumărilor.

Stare de conservare: Restaurată.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Tigăi tripode

14. Tigaie tripodă

Nr. inventar:	1498
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 26 cm; Î: 12 cm
Descriere:	Tipsia cu picioare are o formă circulară, formată dintr-un disc plat, cu aspect zgrunțuros din cauza nisipului grosier. Pereții sunt formați din suprapunerea a două suluri de lut. Picioarele sunt alcătuite dintr-o bandă circulară, curbate și ascuțite la bază.Era întrebuințată pe vatra liberă, deasupra cărbunilor încinși dar fără flacără, la prepararea jumărilor
Stare de conservare:	relativ bună

15. Tipsie tripodă

Nr. inventar:	1537
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 24 cm; Î: 11 cm; G: 1,600 kg
Descriere:	Tipsia cu picioare are o formă circulară, zveltă, formată dintr-un disc plat, impregnat la exterior cu nisip grosier, din fazele de execuție. Pereții ușor evazați, realizați prin suprapunerea a două suluri de lut. Picioarele formate dintr-o bandă circulară, curbate și ascuțite la bază. Era întrebuințată pe vatra liberă, la prepararea jumărilor
Stare de conservare:	relativ bună

Cratițe

16. Cratiță

Nr. inventar:	1497
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 15 cm; Î: 9 cm; G: 1,100 kg

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Cratiță având o formă care se deosebește total de vasele realizate în suluri de lut în mod tradițional. Este posibil ca această formă, ce nu este pomenită în literatura de specialitate să reprezinte începuturile influenței exercitate de produsul industrial. Formă circulară, cu pereții realizați din suprapuneri de suluri. Fundul zgrunțuros, impregnat cu nisip grosier, confirmă că tehnica de realizare nu s-a abătut de la tradiție. Partea exterioară a pereților este bine nivelată ("ticlăzuită") iar interiorul trădează traiectul sulurilor de lut. Ornamentul este cel tradițional – 2 ruvașe cu torți viguroase realizate în bandă circulară. Este mai puțin înnegrită de folosință, probabil a fost utilizată pe sobă nu pe vatră.

Stare de conservare: relativ bună

Ulcele și oale cu o toartă

17. Oală

Nr. inventar: 1483

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 23 cm; DB: 13,5; D max: 25 cm; Î: 20,5 cm; G: 3 kg

Descriere: Oala cu o toartă, de formă bitronconică cu buza ușor evazată. Fundul plat cu nisip fin presărat la suprafață. Partea exterioară a pereților este netedă, iar în interior se sesizează la palpare crestele sulurilor de lut. Grosimea lor este neuniformă. Formă simetrică cu toartă viguroasă în bandă circulară. Era întrebuințată la prepararea fierturilor. Are culoare neagră la exterior, roșie în interior.

Stare de conservare: în jumătatea inferioară, prezintă crăpături în rețea

18. 18. Oală

Nr. inventar: 1488

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 20 cm; DB: 15; D max: 21 cm; Î: 21 cm; G: 3 kg

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza dreaptă. Fundul plat presărat cu nisip grosier din prima fază de execuție a vasului. Pereții sunt bine finisați, crestele sulurilor sunt sensibile numai în interior. Formă ușor asimetrică cu toartă în bandă circulară, lipită de trupul vasului. Are culoare neagră la exterior în zona torții culoarea este roșie. Era utilizată la prepararea fierturilor.

Stare de conservare: bună

19. Ulcea

Nr. inventar: 1514

Datare: începutul sec. XX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 9,5 cm; DB: 9,5; Î: 16 cm; G: 0,500 kg

Descriere: Cană cu formă bitronconică având buza ușor evazată și ciobită. Fundul vasului este plat, cu nisip fin impregnat în pastă. Pereții exteriori bine finisați, în interior sunt sesizabile crestele sulurilor de lut. Formă simetrică cu toartă în bandă lată. Culoare neagră cu porțiuni de culoare roșie. Ornament simplu – 2 ruvașe. Pe umărul torții sunt incizate 4 linii, care constituie probabil semnul de meșter.

Stare de conservare: mediocră

20. Oală

Nr. inventar: **1515**

Datare: începutul sec. XX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 16 cm; DB: 17 cm; Î: 29 cm; G: 5,750 kg; D max: 27 cm

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominant neagră, cu pete de culoare roșie. Are formă ușor asimetrică, bitronconică, cu buza răsfrântă și ciobită, cu torți în bandă circulară. Fundul vasului este plat, cu nisip grosier impregnat în masa pastei. Pereții externi destul de bine finisați, prezintă foarte puține neregularități iar în interior crestele sunt evidente. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatră.

Stare de conservare: o crăpătură adâncă în lungul benzilor de lut de pe pântece vasului

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

21. Oală

Nr. inventar:	1520
Datare:	începutul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 14 cm; DB: 12 cm; D max: 18 cm; Î: 24 cm; G: 2,100 kg
Descriere:	Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza ușor evazată. Fundul plat presărat cu nisip grosier înglobat în pasta crudă din prima fază de execuție a vasului. Traiectul sulurilor de lut sunt evidente atât în exteriorul pereților cât și în interior. Formă simetrică cu toartă în bandă circulară, lipită de corpul vasului. Era utilizată pentru fierturi. Are culoarea neagră iar în dreptul torții culoarea este roșie.
Stare de conservare:	buza ciobită

22. Oală

Nr. inventar:	1523
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 13 cm; DB: 11,5 cm; D max: 16 cm; Î: 24 cm; G: 2,500 kg
Descriere:	Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza evazată. Fund plat cu nisip grosier înglobat în pasta crudă. Pereții exteriori sunt foarte bine neteziți iar în interior sunt sesizabile crestele sulurilor. Formă simetrică cu toartă în bandă circulară, viguroasă, de culoare roșie. Pe umărul torții sunt imprimate 3 cercuri cu diametrul de 8 mm ceea ce reprezintă semnul de meșter. Era utilizată pentru fierturi.
Stare de conservare:	în partea inferioară are o rețea pronunțată de crăpături.

23. Oală

Nr. inventar:	1524
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 14 cm; DB: 11,5 cm; D max: 18 cm; Î: 23 cm; G: 1,800 kg
Descriere:	Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza răsfrântă. Fund plat cu nisip grosier imprimat în pasta crudă. În partea superioară a vasului se

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

observă crestele sulurilor de lut, pereții nefiind bine neteziți. În interior se observă tasări și neregularități. Formă simetrică cu toartă în bandă lată. La baza torții prezintă o alveolă circulară.

Stare de conservare: buza ciobită; în partea inferioară și pe fundul vasului o crăpătură foarte pronunțat.

24. Oală

Nr. inventar: 1525
Datare: sf. sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut, modelat în suluri
Dimensiuni: DG: 14,5; DB: 10,5; Î: 15,5
Descriere: Formă bitronconică cu buza evazată. Fundul plat, cu nisip grosier impregnat în pastă. Suprafața pereților cu aspect zgrunțuros datorită conținutului mare de nisip din compoziția pastei, dar este bine finisată (ticlăzuită) atât în exterior cât și în interiorul vasului. Toarta în bandă circulară. Era întrebuințată la prepararea mâncărurilor pe vatra liberă.
Stare de conservare: mediocră

25. Oală

Nr. inventar: 1526
Datare: sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 11,5 cm; DB: 11 cm; D max: 17 cm; Î: 20 cm; G: 1,100 kg
Descriere: Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza răsfrântă. Fund plat cu nisip fin impregnat în pasta crudă. Pe suprafața pereților exteriori se remarcă spiralele de lut de lățime constantă (2 cm) în interior mult mai evidente. Formă simetrică cu toartă în bandă lată. Culoare roșie cu pete negre. Ornament tradițional – 3 ruvașe, iar la baza torții, o alveolă circulară adâncită puternic.
Stare de conservare: buza ciobită, prezintă o crăpătură adâncă pe pântecele vasului, spre bază.

26. Oală

Nr. inventar: 1527
Datare: începutul sec. XX

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 12 cm; DB: 10 cm; D max: 15 cm; Î: 18 cm; G: 1,100 kg
Descriere: Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza răsfrântă. Fundul plat impregnat cu nisip grosier în pasta crudă. În exterior pereții sunt bine neteziți (ticlăzuiți); în interior se pot urmări crestele de suluri și neregularități. Formă simetrică cu torți în bandă circulară. Partea superioară de culoare roșie, cea inferioară de culoare neagră datorită folosinței.
Stare de conservare: buza ciobită; prezintă o crăpătură evidentă pe linia mediană.

27. Oală

Nr. inventar: 1528
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 12 cm; DB: 10 cm; D max: 14 cm; Î: 18 cm; G: 1,100 kg
Descriere: Oală cu o toartă, de formă bitronconică cu buza răsfrântă și ciobită. Fundul plat impregnat cu nisip grosier în pasta crudă. În exterior pereții sunt bine neteziți (ticlăzuiți); în interior se pot urmări crestele de suluri și neregularități. Formă simetrică cu torți în bandă circulară. Partea superioară de culoare roșie, cea inferioară de culoare neagră datorită folosinței.
Stare de conservare: buza ciobită; prezintă o crăpătură evidentă pe linia mediană.

28. Oală

Nr. inventar: 1529
Datare: sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 12 cm; DB: 10,5 cm; Î: 19 cm; G: 0,800 kg
Descriere: Canceu cu formă bitronconică având buza evazată. Fundul plat, cu nisip grosier impregnat în pastă. Traiectul sulurilor de lut sunt evidente atât în exteriorul pereților cât și în interior. Grosimea pereților este inegală cu lățimea benzilor vizibilă (2 cm). Formă simetrică cu toartă în bandă lată. La partea inferioară a torții o alveolă circulară. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.
Stare de conservare: mediocră

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

29. Oală

Nr. inventar:	1530
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 12 cm; DB: 10,5 cm; Î: 19 cm; G: 0,800 kg
Descriere:	Canceul are formă bitronconică cu buza dreaptă. Fundul plat cu nisip fin impregnat în pasta crudă. Suprafața pereților cu aspect zgrunțuros datorită conținutului mare de nisip din compoziția pastei, dar este bine finisată (ticlăzuită) atât în exterior cât și în interiorul vasului. Formă asimetrică cu toartă în bandă circulară. Era întrebuințată la prepararea mâncărurilor pe vatra liberă.
Stare de conservare:	La baza vasului, la nivelul primului sul de lut o crăpătură evidentă care urmărește traiectul benzii de lut.

30. Oală

Nr. inventar:	1531
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 13 cm; DB: 11 cm; Î: 17 cm; G: 1,000 kg
Descriere:	Canceul are formă bitronconică cu buza dreaptă. Fundul plat nu prezintă urme de nisip. Pe întreaga suprafață a pereților crestele sulurilor sunt foarte evidente atât în interior cât și la exterior. Pe umărul torții realizată în bandă lată se află imprimat un cerc cu diametrul de 8 mm. În spărtură se observă culoarea cenușie iar la suprafață culoarea roșie. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare:	o parte din buză și toartă lipsă; prezintă multe crăpături și spărturi.

31. Oală

Nr. inventar:	1532
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 12 cm; DB: 11 cm; Î: 18 cm; G: 1,100 kg

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Canceul are formă bitronconică cu buza ușor evazată. Fundul plat, cu nisip grosier impregnat în pasta crudă. Interiorul pereților au sesizabile crestele sulurilor de lut cu exteriorul bine netezit. Formă simetrică cu toartă în bandă lată. Față de linia mediană o jumătate este de culoare neagră iar cealaltă de culoare roșie. Ornament simplu realizat din 2 ruvașe. Era întrebuințată la prepararea fierturilor.

Stare de conservare: prezintă o crăpătură adâncă în lungul vasului.

32. Oală

Nr. inventar: 1534

Datare: începutul sec. XX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri de lut

Dimensiuni: DG: 11 cm; DB: 11 cm; Î: 16 cm; G: 1,200 kg

Descriere: Canceul de culoare neagră are formă bitronconică cu buza dreaptă. Fundul plat cu nisip fin impregnat în pasta crudă. Exteriorul pereților foarte bine netezit, în interior sunt sesizabile crestele sulurilor. Formă simetrică cu toartă în bandă lată. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.

Stare de conservare: prezintă o rețea de crăpături adânci.

33. Oală

Nr. inventar: 1535

Datare: începutul sec. XX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 10 cm; DB: 10 cm; Î: 16 cm; G: 1,250 kg

Descriere: Canceul de culoare neagră, are formă bitronconică cu buza dreaptă. Fundul plat, cu nisip fin impregnat în pasta crudă. Exteriorul pereților foarte bine netezit, în interior sunt sesizabile crestele sulurilor. Formă simetrică cu toartă în bandă lată. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.

Stare de conservare: Piesa prezintă o rețea de crăpături adânci.

34. Oală

Nr. inventar: 1536

Datare: începutul sec. XX

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Material/Tehnică (text): ut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 8,5 cm; DB: 8,5; Î: 12 cm; G: 0,750 kg
Descriere: Canceu cu formă bitronconică având buza dreaptă și ciobită. Fundul plat impregnat cu nisip grosier. Prin conținutul mare de nisip din compoziția pastei, suprafața pereților are un aspect zgrunțuros. Formă ușor asimetrică cu toarta în bandă circulară. Are culoarea neagră atât la suprafață cât și în spărtură. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.
Stare de conservare: mediocră

35. Oală

Nr. inventar: 1698
Datare: începutul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 10 cm; DB: 9; D max: 12 cm; Î: 13 cm; G: 0,800 kg
Descriere: Oală de culoare neagră, având o formă bitronconică, asimetrică cu buza ușor evazată și o toartă în bandă circulară. Fundul vasului este plat, presărat cu nisip fin impregnat în pastă. La bază se observă îmbinarea primului sul de lut de discul bazal. Pe suprafața pereților se sesizează crestele benzilor de lut. Prezintă ca ornamente: 2 ruvașe
Stare de conservare: relativ bună

36. Oală

Nr. inventar: 1699
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 11 cm; DB: 11 cm; D max: 15 cm; Î: 23 cm; G: 1,400 kg
Descriere: Oală de culoare neagră, cu o toartă realizată în bandă lată, având formă ușor asimetrică, bitronconică, cu gura evazată. Fundului vasului este plat, cu nisip fin impregnat în conținutul pastei. Bine netezită în exteriorul pereților iar în partea internă a vasului sunt sesizabile crestele sulurilor de lut. Ornament simplu realizat prin două ruvașe.
Stare de conservare: buza ciobită.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

37. Ulcică

Nr. inventar:	3934
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 10 cm; DB: 10 cm; D max: 12 cm; Î: 12 cm; G: 0,800 kg
Descriere:	Ulcică din ceramică de culoare neagră, fără toartă, cu formă asimetrică, bitronconică cu buza dreaptă, cu aspect neregulat. Pe întreaga suprafață a pereților se observă neregularități, din fazele de lucru. În interior se observă foarte clar benzile de lut de o lățime de 3 cm. Prin aspectul exterior poate confirma părerea că a existat o categorie de vase nelucrate la roată.
Stare de conservare:	prezintă o crăpătură pronunțată, pe linia mediană a vasului, de la gură până la bază

Oale mari cu două torți

38. Oală

Nr. inventar:	1475
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 19 cm; DB: 17 cm; Î: 28 cm; G: 4,750 kg; D max: 26 cm
Descriere:	Oala cu două torți de culoare neagră în cea mai mare parte iar la bază cu porțiuni de culoare roșie, ce prezintă o rețea de crăpături. Are formă simetrică, bitronconică cu buza răsfrântă și cu torți în bandă lată, lipită de peretele vasului. Fundul vasului este plat, cu nisip grosier impregnat în pastă. Bine finisată (ticlăzuită) la exterior. În interiorul vasului sunt foarte evidente crestele sulurilor de lut. Era întrebuințată la prepararea fiertu-rilor (găluște, fasole).
Stare de conservare:	ciobită la buză.

39. Oală

Nr. inventar:	1476
Datare:	începutul sec. XX

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 16 cm; DB: 13 cm; Î: 28 cm; G: 2,250 kg; D max: 26 cm
Descriere: Oala cu două torți, de culoare neagră mai intensă la bază, în zona diametrului maxim de culoare roșie, cu o rețea de crăpături. Are formă simetrică bine finisată (la roata-suport), bitronconică cu buza evazată, zveltă, cu torți în bandă lată ce au la bază câte o alveolă adâncită. Fundul vasului este plat, impregnat cu nisip fin, din prima fază de execuție a vasului. Este ornamentată simplu, tradițional pentru categoria vaselor în suluri de lut: două ruvașe.
Stare de conservare: mediocră

40. **Oală**

Nr. inventar: 1477
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 14 cm; DB: 14 cm; Î: 29 cm; G: 4,300 kg; D max: 26 cm
Descriere: Oala are formă simetrică, bitronconică cu buza evazată, cu torți în bandă circulară, imprimate pe umeri cu trei cercuri, care pot constitui semnul de meșter și la bază câte o alveolă circulară adâncită în pastă. Fundul vasului este plat, cu nisip grosier impregnat în pasta crudă. Exteriorul pereților este bine finisat, în interior se observă crestele benzilor de lut. Era folosită pentru fierturi, la vatra liberă, pereții prezentând un strat de fum depus prin folosință.
Stare de conservare: mediocră

41. **Oală**

Nr. inventar: 1478
Datare: sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri de lut
Dimensiuni: DG: 21 cm; DB: 19 cm; Î: 23 cm; G: 6,000 kg; D max: 30 cm
Descriere: Oală cu formă simetrică, bitronconică cu buza evazată, cu torți în bandă lată, lipite de pereții vasului. Fundul vasului este plat, cu nisip fin

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

impregnat în conținutul pastei. Pe întreaga suprafață a pereților se observă urmele sulurilor de lut. Pe o porțiune unde partea superficială este ciobită, se observă foarte clar, gorosimea și traiectul sulurilor de lut. Pereții au grosime inegală, scăzând de la bază spre gură. Era folosită pentru preparatul fierturilor pe vatra liberă.

Stare de conservare: buza ciobită

42. Oală

Nr. inventar: 1480
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 18 cm; DB: 15 cm; D max: 27 cm, Î: 32 cm; G: 7,000 kg;
Descriere: Oală cu două torți, de culoare neagră, cu formă simetrică, bitronconică cu gura dreaptă, cu torți în bandă circulară, lipite de pereții vasului. Fundul vasului este plat, cu nisip fin impregnat în pastă. Atât în partea exterioară a pereților cât și în interior se observă crestele sulurilor de lut, de grosime mare. Era folosită pentru preparatul fierturilor pe vatră.
Stare de conservare: buza ciobită.

43. Oală

Nr. inventar: 1482
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 16 cm; DB: 19 cm; D max: 30 cm; Î: 31,5 cm; G: 6,000 kg;
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominant neagră doar în partea de jos o porțiune de culoare roșie. Are formă simetrică, bitronconică cu buza ușor răsfrântă, cu torți în bandă circulară, lipite de pereții vasului. Fundul vasului este plat, cu impregnare de nisip grosier în masa pastei și cu sesizarea îmbinării primului sul de lut de discul inițial. Suprafața pereților cu ușoare neregularități, în interiorul vasului remarcându-se traiectul benzilor de lut.
Stare de conservare: mediocră

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

44. **Oală**

Nr. inventar:	1485
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 17 cm; DB: 13 cm; D max: 24 cm Î: 24 cm; G: 4,200 kg;
Descriere:	Oală ce face parte din categoria vaselor cu două torți, având culoarea neagră iar în partea inferioară, prin folosința la vatră prezintă o porțiune afumată. Are formă simetrică, bitronconică, cu buza răsfrântă și cu torți în bandă lată, lipită. La partea inferioară a torții se află o alveolă circulară adâncită în masa pastei, având diametrul de 18 mm. Fundul vasului este plat, cu nisip impregnat în pastă. Suprafața pereților foarte bine lustruită atât în interior cât și în exteriorul lor. Era întrebuințată la prepararea fierturilor.
Stare de conservare:	buza ciobită, o toartă lipsă și o rețea pronunțată de crăpături în partea inferioară

45. **Oală**

Nr. inventar:	1487
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 16 cm; DB: 13 cm; D max: 28 cm; Î: 30 cm; G: 5,200 kg;
Descriere:	Oală cu două torți, având culoarea predominantă neagră iar în partea inferioară, culoarea roșie cu o rețea de crăpături adânci. Are o formă simetrică, bitronconică, cu buza ușor evazată, cu torți în bandă lată, lipită. Fundul vasului este plat, impregnat cu nisip grosier în pasta crudă. Pereții exteriori bine finisați, traiectele benzilor de lut sunt sesizabile numai în interior. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.
Stare de conservare:	mediocră

46. **Oală**

Nr. inventar:	1489
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Dimensiuni: DG: 11 cm; DB: 16 cm; D max: 31 cm; Î: 33 cm; G: 7,200 kg;
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea neagră iar pe linia mediană prezintă o crăpătură adâncă. Are o formă simetrică, bitronconică, cu gura dreaptă și cu torți în bandă lată, lipită. La baza torților câte o alveolă circulară adâncită în pastă. Fundul vasului este plat, fără urme de nisip impregnate în pastă. Pereții exteriori bine finisați, în interior sunt sesizabile crestele sulurilor de lut. Prezintă un ornament simplu, realizat dintr-un ruvaș în jurul gurii. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.
Stare de conservare: buza ciobită.

47. Oală

Nr. inventar: 1490
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 19,5 cm; DB: 14 cm; D max: 29 cm Î: 28 cm; G: 3,100 kg;
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea roșie în partea superioară și neagră la bază datorată folosinței îndelungate. Are o formă simetrică, bine finisată, bitronconică, cu buza răsfrântă și cu torți în bandă lată, lipită. La baza torților câte o alveolă circulară adâncită în pastă. Fundul vasului este plat, cu aspect grunjos din cauza nisipului impregnat în masa pastei. Spărtura din fundul vasului scoate la iveală cantitatea mare de nisip cuarțos din conținutul pastei. Prezintă semnul de meșter aplicat pe umărul torții (un cerc imprimat). Era întrebuințată la prepararea fierturilor.
Stare de conservare: buza ușor ciobită.

48. Oală

Nr. inventar: 1491
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 12,5 cm; DB: 12,5 cm; D max: 20 cm Î: 21,5 cm; G: 2,000 kg;
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominantă roșie iar la bază, neagră, datorată folosinței. Are o formă simetrică, bitronconică, cu buza răsfrântă și cu torți în bandă circulară, lipită. Fundul vasului este plat, grunjos,

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

cu nisip impregnat în pastă, din primele faze de realizare a vasului este sesizabilă prinderea primului sul de lut de discul bazal. Pereții exteriori au conturate ușor, în relief, crestele benzilor de lut iar în interior nu este netezită.

Stare de conservare: buza ciobită, o crăpătură pronunțată la bază, în lungul primei spirale.

49. Oală

Nr. inventar: 1493
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 16 cm; DB: 14,5 cm; D max: 25 cm; Î: 32 cm; G: 5,100 kg
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea neagră, cu formă simetrică, foarte bine finisată, dar din cauza conținutului mare de nisip din compoziția pastei suprafața este ușor grunjoasă; bitronconică, cu gura ușor ovoidală și buza evazată; cu torți în bandă circulară, lipite. Fundul vasului este plat, presărat cu nisip grosier din primele faze de execuție. Este sesizabilă prinderea primului sul de lut de discul bazal. În interior crestele benzilor de lut sunt bine sesizate. Era utilizată la prepararea fierturilor.
Stare de conservare: mediocră

50. Oală

Nr. inventar: 1494
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 18,5 cm; DB: 16,5 cm; D max: 26,5 cm; Î: 23 cm; G: 4,500 kg;
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominant neagră, în partea inferioară o porțiune de culoare roșie. Are formă foarte puțin asimetrică, bitronconică, cu gura ușor ovală și buza răsfrântă, cu torți în bandă lată, foarte viguroase. Fundul vasului este plat, impregnat cu nisip fin în masa pastei. Pereții destul de bine finisați, cu urmele crestelor mai puțin evidente, în interior crestele sunt mai bine observate. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare: prezintă în partea inferioară a vasului o rețea de crăpături adânci.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

51. Oală

Nr. inventar:	1495
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 19 cm; DB: 7 cm; D max: 33 cm; Î: 34 cm; G: 7,000 kg
Descriere:	Oală cu două torți, având culoarea neagră în partea superioară, iar în partea inferioară de culoare roșie. Are formă ușor asimetrică, bitronconică, cu buza ușor răsfrântă, cu torți în bandă circulară. Fundul vasului este plat, impregnat cu nisip fin în masa pastei. Pereții externi foarte bine netezîți, în interior sunt sesizabile urmele crestelor de lut. Pereții au o grosime neuniformă. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare:	prezintă în partea inferioară a vasului o rețea de crăpături adânci.

52. Oală

Nr. inventar:	1510
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 22 cm; DB: 18 cm; D max: 34 cm; Î: 34 cm; G: 7,200 kg
Descriere:	Oală cu două torți, având culoarea predominant neagră iar în partea inferioară de culoare roșie cu o porțiune de crăpături adânci în rețea. Are formă simetrică, bitronconică, cu gura ușor ovală și buza răsfrântă; cu torți în bandă lată, lipite. Fundul vasului este plat, cu asperități din cauza nisipului grosier imprimat în pastă. Pereții exteriori bine finisați, în interior se observă crestele sulurilor de lut. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare:	buza prezintă ciobituri.

53. Oală

Nr. inventar:	1516
Datare:	începutul sec. XX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 12 cm; DB: 12,5 cm; D max: 23 cm; Î: 29 cm; G: 3,100 kg

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea dominantă neagră cu o porțiune de culoare roșie generată de sistemul de ardere. Are formă simetrică, bitronconică, cu buza dreaptă și cu torți în bandă lată. La baza lor câte o alveolă circulară impregnată adânc în pastă având un diametru de 18 mm. Fundul vasului este plat, cu urme de nisip grosier impregnat în pastă. Pereții vasului sunt bine neteziți la exterior, în interior sunt sesizabile urmele crestelor de lut. Era utilizată pentru fierturi pe vatra liberă.

Stare de conservare: relative bună

54. Oală

Nr. inventar: 1517

Datare: începutul sec. XX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 14,5 cm; DB: 14 cm; D max: 22 cm; Î: 22 cm; G: 2,100 kg

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominantă roșie, culoarea neagră de la bază se datorează folosinței. Are formă ușor asimetrică, bitronconică, cu buza ușor evazată și cu torți în bandă circulară. Fundul vasului este plat, impregnat cu mult nisip grosier în consistența pastei. Atât în pereții externi cât și la cei interni sunt sesizabile traiectele sulurilor de lut, ce au o lățime constantă de 2 cm. Ornamentarea este simplă, prin ruvășire (două ruvașe). Peste ruvașe este imprimat anul realizării: 1927.

Stare de conservare: relativ bună

55. Oală

Nr. inventar: 1521

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 14 cm; DB: 12 cm; D max: 19 cm; Î: 25,5 cm; G: 3,250 kg

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea cenușie, cu formă ușor asimetrică, bitronconică, cu buza dreaptă și cu torți în bandă lată, lipite (torțile sunt inegale: 7x4 cm și 9x4,5 cm). Fundul vasului este plat, presărat cu nisip grosier care s-a imprimat în masa pastei. Conținutul mare de nisip din compoziția pastei dă un aspect grunjos atât în interiorul cât și în

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

exteriorul vasului. Este sesizabilă îmbinarea primului sul de discul bazal. Vasul era utilizat la prepararea fierturilor pe vatra liberă.

Stare de conservare: relativ bună

56. Oală

Nr. inventar: 1522
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 15,5 cm; DB: 13 cm; D max: 19 cm; Î: 23 cm; G: 2,100 kg
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominantă roșie iar în partea inferioară prin folosință culoarea este neagră. Are formă simetrică, bitroconică, cu buza ușor evazată și cu torți în benzi late și lipite. Fundul vasului este plat, cu conținut mare de nisip impregnat în masa pastei. Pereții externi sunt bine neteziți iar în interior sunt evidente crestele sulurilor de lut. Grosimea lor este inegală. Ornamentarea simplă constă din două ruvașe trasate cu gătejul. Oala era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare: relativ bună

57. Oală

Nr. inventar: 1533
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 16 cm; DB: 11,5 cm; D max: 17 cm; Î: 16 cm; G: 1,100 kg;
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea neagră, cu formă simetrică, bitroconică, buza dreaptă și cu torți în benzi circulare. Fundul vasului este plat, cu nisip impregnat în pastă. Pereții prezintă atât în partea exterioară cât și în interior urmele sulurilor de lut. Oala era utilizată la prepararea fierturilor.
Stare de conservare: buza ușor ciobită.

58. Oală

Nr. inventar: 1542
Datare: începutul sec. XX

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 21 cm; DB: 16 cm; D max: 28 cm; Î: 38 cm; G: 6,200 kg
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominant neagră, la bază culoarea este roșie. Are formă simetrică, bitronconică, buza ușor evazată și cu torți în bandă lată. La partea inferioară a torților are câte o alveolă circulară de 18 mm diametru. Fundul vasului este plat, fără urme de nisip de pe roata – suport. Pe pereții externi sunt foarte evidente traiectele benzilor de lut cu o lățime constantă de 3 cm și în interior prezintă denivelări și urme de degete din timpul realizării vasului. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare: relativ bună

59. Oală

Nr. inventar: 1543
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 15 cm; DB: 13,5 cm; D max: 25,5 cm; Î: 31 cm; G: 4,500 kg
Descriere: Oală cu două torți, având culoarea neagră, cu formă simetrică, bitronconică, buza răsfrântă ce prezintă spărturi, prin intermediul lor se observă nisipul grosier din compoziția pastei; cu torți în bandă circulară, la baza lor sunt imprimate în pastă câte o alveolă circulară de 18 mm. Fundul vasului este plat, cu urmele nisipului presărat pe masa suport. Pereții exteriori sunt bine finisați dar în partea interioară se observă urme de tasări și urmele degetelor de la modelarea vasului. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare: prezintă spărturi la buză și pe alocuri, pereții vasului se observă porțiuni solzoase, cu crăpături în rețea densă.

60. Oală

Nr. inventar: 1544
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri de lut
Dimensiuni: DG: 18 cm; DB: 17 cm; D max: 25 cm; Î: 29 cm; G: 6,000 kg

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea predominantă neagră, iar în partea inferioară culoarea roșie. Are formă ușor asimetrică, bitronconică, buza dreaptă, neuniformă în grosime; cu torți foarte viguroase, în bandă lată. Fundul vasului este ușor oval, plat, cu nisip grosier imprimat în pastă. Atât în exteriorul pereților cât și în interiorul lor se observă traiectele sulurilor de lut. În interiorul vasului, între suluri sunt spații neacoperite prin netezire. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.

Stare de conservare: în partea inferioară prezintă crăpături evidente în rețea.

61. Oală

Nr. inventar: 1545

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 14 cm; DB: 16 cm; D max: 19 cm; Î: 28 cm; G: 4,000 kg

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea neagră, cu o asimetrie ușor pronunțată față de axa verticală, bitronconică, buza dreaptă; cu torți în bandă lată, de mărimi diferite. Fundul vasului plat, cu o mare cantitate de nisip grosier imprimat în pastă. Atât în partea exterioară cât și în cea interioară a pereților se observă denivelările date de benzile de lut iar la prima spirală impresiunile degetelor de la prinderea benzii. Grosimea pereților descrește de la bază spre gură. Era utilizată la prepararea fierturilor.

Stare de conservare: relativ bună

62. Oală

Nr. inventar: 2571

Datare: sfârșitul sec. XIX

Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri

Dimensiuni: DG: 16 cm; DB: 14 cm; D max: 24 cm; Î: 40 cm; G: 7,200 kg

Descriere: Oală cu două torți, având culoarea roșie la interior iar în partea exterioară, datorită folosinței are culoarea neagră. Are o formă asimetrică, bitronconică cu buza dreaptă; cu torți viguroase în bandă lată. La baza unei singure torți prezintă trei alveole adânc imrimate în pastă. Fundul vasului plat, nu prezintă urme de nisip. Pe întreaga suprafață a pereților se pot urmări

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

traiectele sulurilor de lut. Grosimea pereților este considerabilă. Este singurul vas din colecție cu o ornamentare mai deosebită. De jur împrejurul gurii are un șir de alveole circulare iar pe umărul torților câte 10 alveole circulare dispuse în cruce. Era utilizată la prepararea fierturilor pe vatra deschisă.

Stare de conservare: buza ciobită

Oale ceaun (Hârgaie)

63. Ceaun

Nr. inventar: 1481
Datare: sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 24 cm; DB: 13 cm; Î: 27 cm; G: 3,000 kg; D max: 27 cm
Descriere: Ceaun cu toartă, având în partea superioară culoarea neagră iar în partea inferioară o porțiune de culoare roșie, provenită din ardere. Are o formă ușor asimetrică, bitronconică cu buza evazată și cu toarta în bandă circulară. Fundul vasului plat, de formă ușor ovoidală, zgrunțuros, cu nisip grosier imprimat în pasta crudă. Partea exterioară a pereților este bine finisată (ticlăzuită) iar la interior se observă suprapunerile sulurilor de lut.
Stare de conservare: La bază, în lungul primei spirale prezintă o crăpătură adâncă, ce urmărește traiectul spiralei.

64. Ceaun

Nr. inventar: 1492
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 24 cm; DB: 16 cm; Î: 25 cm; G: 4,000 kg; D max: 25 cm
Descriere: Ceaun cu toartă, având la suprafață culoarea roșie, în mijlocul pastei culoarea cenușie iar la interior o pojghiță de culoare roșie. Are o formă ușor asimetrică, bitronconică cu buza răsfrântă și cu toartă viguroasă, în bandă circulară. Fundul vasului plat, presărat cu nisip grosier imprimat

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

în pastă. Pereții atât în exterior cât și la interior sunt bine finisați dar au o grosime inegală. Suprafața lor este grunjoasă din cauza conținutului mare de nisip din compoziția pastei. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatră.

Stare de conservare: O spărtură de la baza vasului scoate a iveală cantitatea mare de nisip din compoziția pastei precum și culoarea în spărtură.

65. Ceaun

Nr. inventar: 1511
Datare: începutul sec. XX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 23 cm; DB: 14 cm; Î: 21 cm; G: 2,300 kg; D max: 24 cm
Descriere: Ceaun cu toartă, având culoarea predominantă roșie, iar în partea inferioară, datorită folosinței este de culoare neagră. Are o formă bitronconică cu buza dreaptă și știrbită în întregime. Compoziția pastei este refractară, cu un conținut mare de nisip. Pe burta vasului în partea diametrului maxim se observă crestele sulurilor de lut. Fundul vasului plat, prezintă asperități și nisip la suprafață. Era întrebuințată la prepararea fierturilor și păstrarea gemurilor de fructe.
Stare de conservare: mediocră

66. Ceaun

Nr. inventar: 1512
Datare: sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text): lut; modelat din suluri
Dimensiuni: DG: 21,5 cm; DB: 12 cm; Î: 20 cm; G: 3,000 kg; D max: 24,5 cm
Descriere: Ceaun cu toartă, având formă simetrică, bitronconică cu buza răsfrântă și cu toartă în bandă lată, lipită de pereții vasului. Fundul vasului plat, cu aspect grunjos din cauza nisipului imprimat în compoziția pastei. Partea exterioară a pereților este bine finisată, dar are un aspect solzos, datorat folosinței îndelungate; prezintă deasemenea un strat de fum și miros pronunțat de fum. Era întrebuințată la prepararea fierturilor pe vatra liberă.
Stare de conservare: mediocră, prezintă o crăpătură pronunțată pe linia mediană, sub toartă

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

67. PÂLNIE

Nr. inventar:	1541
Titlu:	**Tolcer**
Datare:	sfârșitul sec. XIX
Material/Tehnică (text):	lut; modelat din suluri
Dimensiuni:	DG: 21,5 cm; DB: 3 cm; Î: 15 cm
Descriere:	Pâlnie de formă conică, confecționată din suluri de lut, foarte evidente în partea interioară. Marginea răsfrântă spre interior, cu evidente urme de impresiuni ale degetelor din timpul confecționării. Formă nearsă (lut uscat).
Stare de conservare:	bună.

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro

ISBN 978-606-543153-9
9 786065 431539

EDITURA MEGA

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ, SECȚIA DE ETNOGRAFIE ȘI ARTĂ POPULARĂ
Tîrgu-Mureș, Piața Trandafirilor nr. 11, tel. 0265250169, 0365440427, e-mail: muzeuetnomures@yahoo.com

https://biblioteca-digitala.ro / http://muzeulmures.ro